

AALBORG UNIVERSITET

Ulighedsskabende dynamikker i frivilligt socialt arbejde med flygtninge

Af Ida Hindbo

Studienummer: 20180482

Vejleder: Ane Grubb

Juni 2020

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

Anslag inkl. mellemrum: 167.743

Abstract

This thesis has sought to elucidate the dynamics of inequality that characterize relationships formed in volunteer social work with refugees, and has furthermore intended to shed light on which consequences these dynamics bring about. The thesis is focusing on a social integration project under the youth organization, DFUNK – Dansk Flygtningehjælp Ungdom, where youth with refugee background and Danish background appear as both volunteers as well as participants. Through focus group interviews with volunteers and qualitative interviews with participants, subjective descriptions of the relationships are included from an array of perspectives and have furthermore been nuanced through a participant observation study. With an intersectional theoretical outline, it has been possible to shed light on how racialized positions can create further interpersonal dynamics of inequality. The analysis is, aside from its intersectional outline, pending on a compound theoretical approach providing different explanations and perspectives on the research focus. Based on the analytical results, it is concluded that the emotional exchange of sympathy has a consequence of maintaining youth with refugee background in a position as someone you first and foremost have compassion for. It is moreover concluded that certain expectations exist and create ideas of whom, due to specific characteristics; such as skin color or language, are misguidedly placed within the roles of either volunteer or participant. In addition it is concluded that a glass ceiling effect constituted by norms and expectations are to be found within the groups of volunteers that make it more difficult for volunteers with refugee background to advance themselves as volunteers on equal terms as the Danish volunteers. However, it is also concluded that a mutual interest in maintaining the relationships exists, alongside the dynamics of inequality and the resulting consequences.

Indholdsfortegnelse

Problemfelt.....	4
Problemformulering.....	7
Uddybning af problemformulering	7
Motivation og afgrænsning af undersøgelsesfokus.....	8
Placering i forskningsfeltet	10
Refleksioner omkring min forskningsposition og videnskabsteoretiske overvejelser.....	12
Metodiske og etiske refleksioner	14
Empirisk kontekst.....	14
DFUNK - Dansk Flygtningehjælp Ungdom.....	14
MadMekka.....	14
Adgang til feltet.....	15
Metodedesign	16
Fokusgruppeinterviews.....	16
Observationsstudie.....	19
Et spørgsmål der åbnede sig: Hvad med deltagerne med dansk baggrund?.....	22
Behandling af data.....	23
Transskription	23
Kodning	24
Præsentation af informanter	26
Fokusgruppe med frivillige i København.....	26
Fokusgruppe med frivillige i Aarhus.....	26
Deltagerne	27
Validitetsbetragtninger.....	28
Teoretisk ramme	29
Analyse.....	32
Del 1: Vejen til MadMekka	33
Overskud og indignation - <i>de frivillige med dansk baggrund</i>	33
"Man vil også gerne give tilbage" - <i>de frivillige med flygtningebaggrund</i>	34
Danske DFUNK'ere som deltagere - <i>deltagerne med dansk baggrund</i>	36

En jagt på venner og netværk - <i>deltagerne med flygtningebaggrund</i>	37
Dynamikker af sympati og taknemmelighed.....	38
Del 2: Vampyrisk afhængighed og fastlåste forventninger	43
En vampyrisk afhængighed	43
En forventet rollefordeling	45
Del 3: Roller i frivilliggruppen	49
At stige i graderne - fra deltager til frivillig	49
“Han er så god til det”: You first-strategier som et led i en empowerment-skabende tilgang	52
Ansvar og arbejdsopgaver	54
En særlig form for frivillig: Interne dynamikker i frivilligrupperne	57
Del 4: Den bløde dyne af venskab	59
Et fastholdende fællesskab med et flersidigt udbytte	59
Selvudvikling med god samvittighed	60
En vej til integration	62
Socialitet som adgangsgivende?.....	63
Konklusion	66
Diskussion: Er ligeværd og ung-til-ung møder i øjenhøjde overhovedet en mulighed?	68
Litteraturliste	71

Problemfelt

Frivillighed hylides ofte, både politisk og folkeligt, som en unik ressource i samfundet. Eksempelvis fremlagde VLAK-regeringen i 2017 en samlet strategi for et stærkere civilsamfund, hvori det frivillige arbejde præsenteres som et stærkt bidrag til den danske sammenhængskraft (Regeringen, 2017:4). Særligt det frivillige *sociale* arbejde portrætteres som en særlig form for socialt arbejde, der i kraft af den frivillige karakter kan møde målgruppen for indsatsen på deres egne præmisser (Villadsen, 2008:171). Mange deler antagelsen om, at det frivillige sociale felt styres af en anden rationalitet end det offentlige sociale velfærdsarbejde, og at mødet borger til borger bidrager positivt til udviklingen af en moderne og demokratisk velfærdsstat, hvor mennesker mødes på lige fod (Ibid:172). Det frivillige sociale arbejde synes desuden at være opbygget omkring idealet om autenticitet, hvor den frivillige sociale indsats borger til borger ligner den omsorg, man udviser for venner og familie (la Cour, 2018:7). Særligt det frivillige sociale arbejde, der bygger på den såkaldte ”ung-til-ung” metode, hvor unge formidler deres erfaringer til andre unge, præsenteres som *noget helt særligt* (Hølge-Hazelton, 2004:11). Eksempelvis beskriver den frivillige sociale ungdomsorganisation, Ungdommens Røde Kors, hvordan deres arbejde bygger på tre grundmetoder, hvoraf den ene af disse er ung-til-ung metoden: “Når man er samme sted i livet, er det lettere at relatere sig til hinandens udfordringer, drømme og erfaringer. Vi tror derfor på, at en ung-til-ung-relation kan noget helt særligt” (URK, 2020). Ung-til-ung metoden fremlægges altså som en metode, der i kraft af den gensidige spejling, får unge til at mødes i øjenhøjde. Ideen om de mere menneskelige og autentiske møder, der finder sted mellem borger til borger i frivillighed, præsenteres altså som endnu mere menneskelige og autentiske, når man fjerner aldersbarrierer og dermed ligestiller afsender og modtager - på papiret i al fald (Hansen, 2004:6).

Den frivillige sociale indsats målrettet flygtninge præsenteres ofte som særlig virksom og betydningsfuld, da der peges på, at der i det autentiske møde borger til borger, dansker til nydansker, foregår en stor og uvurderlig integrationsindsats, som gør en stor forskel for flygtninge og styrker den enkeltes almene oplevelse af ”empowerment” (Regeringen, 2017; Larsen, 2013; Bækgaard & Østby, 2019). I Dansk Flygtningehjælps nyhedsbrev, ’Frivillig’, fra 2019, kan man blandt andet læse, hvordan det frivillige møde præsenteres som et betydningsfuldt udgangspunkt for at klare sig i et nyt land, da mødet er “båret af lyst, engagement og åbenhed”, hvilket får flygtninge til at “føle sig anerkendt i det danske samfund” (Bækgaard & Østby, 2019:2).

Således knyttes der altså ofte en særlig positiv diskurs til det frivillige felt og mere specifikt til den frivillige indsats målrettet integration af flygtninge. Dette kan gøre det svært at stille sig kritisk over for feltet. Dog synes det ikke desto mindre relevant at udfordre ideen om, at de frivillige møder foregår uden nogen form for internt hierarki mellem afsender og modtager. Villadsen stiller i sin artikel, 'Doing without state and civil society as universals' (2008), netop spørgsmålstegn ved den ellers udbredte tro på det frivillige felt som et magtfrit domæne. Villadsen mener, at de borgere, som den frivillige indsats er målrettet, klientgøres gennem fastlåsende kategoriseringer for at passe ind i de velfærdstjenester som de frivillige organisationer tilbyder (Villadsen, 2008:173). Ligeledes finder la Cour, i sin artikel 'The management quest for authentic relationships in voluntary social care' (2018), at idealet om fuldkommen autenticitet er uopnåeligt, idet de frivillige møder altid er forankret i en organisatorisk kontekst, der med sine regler og procedure forstås som et in-autentisk fundament (la Cour, 2018:11). Således synes det ellers højthylde frivillige sociale arbejde med forventninger om ligeværdige og magtfri møder i øjenhøjde udfordret af klientgørende kategoriseringer og organisatorisk forankring, der skaber et ulige skel mellem afsender og modtager af den frivillige indsats. For at kunne belyse hvilke ulighedsskabende dynamikker og hierarkier, der er i spil i det frivillige felt, kræver det, ifølge Villadsen, en opmærksomhed mod magt som en mere flydende form. Villadsen trækker her på Michel Foucaults forståelse af magt som noget, der er indskrevet i alle relationer og ikke kun foregår *top-down*. Med en mere fleksibel forståelse af magt åbnes en analytisk mulighed for at tilgå spørgsmål om ulighed i det frivillige arbejde på trods af den ellers ganske idealiserede optegning af feltet (Villadsen, 2008:178). Det bliver således muligt at stille spørgsmålstegn ved, hvilke interne dynamikker, der præger den faktiske relation borger til borger, ung til ung.

I forlængelse af Villadsens pointering om klientgørende kategoriseringer kan man forstå det frivillige sociale arbejde med flygtninge som baseret på en kategorisering af flygtninge, som *nogen der har brug for hjælp* fra "integrationsindustriens" hjælpere (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:38). Altså afføder behovet for en kategorisering af målgruppen for den frivillige sociale indsats et internt hierarki i relationen mellem "hjælperen" og "den hjælpne", hvor flygtninge fremstilles som underlegne i relationen til den frivillige hjælper. Den australske antropolog, Tess Lea, fremlægger ligeledes et perspektiv på de uligheder, der præger den interne dynamik mellem, i hendes termer, "den hvide hjælper" og den "hjulpne Anden". Ifølge Lea er der tale om en "vampyrisk afhængighed", hvor "den Andens" behov for hjælp aldrig tilfredsstilles fuldstændigt,

for dermed at gen(op)finde hjælpens nødvendighed (Ibid:38). Sagt på anden vis, kan man altså forstå den klientgørende kategorisering, som Villadsen påpeger, der finder sted i det frivillige felt, som afgørende for den frivillige sociale indsats eksistens - uden behov, ingen indsats. Derfor skal kategoriseringen af behovet konstant genbeskrives og reproblematiseres for at legitimere indsatsen. Dermed fastholder man, i tilfældet med frivillige sociale indsatser målrettet flygtninge, flygtninge i en position som *nogen, der skal hjælpes*.

På den folkelige og politiske side fremstilles det frivillige sociale arbejde altså som en særlig form for socialt arbejde, hvor målgruppen kan mødes i øjenhøjde og på ligeværdige vilkår. På den anden side udfordres selvsamme ligeværdige møder af forskning, der peger på, hvordan det frivillige sociale arbejde er afhængigt af en klientgørende kategorisering, der fastholder et tydeligt skel mellem afsender og modtager af det frivillige arbejde. De kontrasterende ideer om det frivillige sociale arbejde danner således grobund for en undren omkring, hvorvidt den populære og positive diskurs, der oftest knytter sig til frivillighed udadtil, samtidigt fjerner fokus fra, hvilke utilsigtede konsekvenser ulighedsskabende dynamikker mellem afsender og modtager af det frivillige sociale arbejde kan have for de konkrete relationer, der skabes gennem frivillige møder.

Problemformulering

Jeg har valgt at forankre ovenstående undren omkring konsekvenserne af de ulighedsskabende dynamikker i følgende problemformulering:

Hvordan kan relationerne mellem aktører i frivilligt socialt arbejde med flygtninge forstås som præget af interne ulighedsskabende dynamikker, og hvilke utilsigtede konsekvenser har disse for relationerne?

Uddybning af problemformulering

Aktører: I de indledende tanker omkring specialet søgte jeg at undersøge relationerne mellem frivillige og deltager i frivilligt socialt arbejde med flygtninge. Men senere i processen viste det sig, at jeg skulle arbejde med en case, hvor der indgår aktører med både dansk baggrund og flygtningebaggrund på både frivillig- og deltagerniveau. Derfor syntes det nødvendigt at udvide fokuset til hvilke ulighedsdynamikker, der præger relationerne mellem alle de involverede aktører. Dette for at have øje for interne ulighedsdynamikker, der præger relationerne internt mellem frivillige såvel som deltagere samt de relationer, der dannes mellem frivillige og deltagere. Således bruger jeg *aktører* som fællesnævner for frivillige og deltagere med både dansk baggrund og flygtningebaggrund, der indgår i den sociale kontekst, som undersøgelsen tager sit afsæt i.

Utilsigtet: Med understregningen af *utilsigtede* konsekvenser ønsker jeg at påpege, at jeg ikke stiller spørgsmålstegn ved de gode intentioner, der omslutter det frivillige sociale arbejde. Jeg ønsker at undersøge, hvordan der trods de gode intentioner, eksisterer ulighedsskabende dynamikker, der således utilsigtet får betydning for konkrete relationer og individers handlemuligheder.

Motivation og afgrænsning af undersøgelsesfokus

Frivilligt arbejde og den frivillige mentalitet er ikke et fremmed felt for mig. Ligesom mange andre danskere, stiftede jeg i en forholdsvis tidlig alder bekendtskab med den frivillige ånd, da jeg i flere år trænede landsbyens yngste i springgymnastik en gang om ugen. Jeg fandt det særligt spændende, da jeg i løbet af gymnasiet blev frivillig hos DFUNK - Dansk Flygtningehjælp Ungdom på Jelling Asylcenter, hvor jeg arrangerede og afviklede aktiviteter for unge beboere på centret. Her mødte jeg en gruppe jævnaldrende unge mennesker, der stod i en komplet anderledes livssituation, end jeg selv, men trods den forskelligartede baggrund, hyggede vi os gevaldigt, og når folk spurgte, så kaldte jeg dem mine *venner*.

Efter flere år som frivillig i DFUNK blev jeg i 2018 ansat som projektmedarbejder på organisationens sekretariat i København, hvor jeg pludselig fik mulighed for at observere det frivillige sociale arbejde med flygtninge fra en anden vinkel, end den jeg selv var vidne til, da jeg var frivillig i organisationen. Som led i mit arbejde, var jeg eksempelvis med til en DFUNK-aktivitet engang, hvor jeg i løbet af aftenen endte med at stå og vaske op sammen med en ung, dansk kvinde. Undervejs i opvasken kom vi til at snakke om hendes engagement i aktiviteten, hvortil hun indskød, at hun primært var der for at få "renset sin samvittighed". Umiddelbart mindes jeg ikke at have forbundet mit eget frivillige engagement i gymnasietiden med en jagt på god samvittighed, men i bagklogskabens lys og med den unge kvindes ærlige indskydelse under opvasken, måtte jeg nok alligevel erkende, at jeg godt kunne huske, hvordan det føltes *godt* at gøre en forskel for de unge mennesker på asylcenteret, og hvordan det samtidig føltes tilfredsstillende at kunne berette om mit frivillige engagement til andre.

Mine observationer som projektmedarbejder i organisationen har således ført til flere refleksioner omkring, hvilke dynamikker, der egentligt præger de relationer, der skabes i frivilligt socialt arbejde og som ofte betegnes som venskaber. For hvordan afspejler relationen den forudsætning, der går forud for det faktiske møde, hvor der forventes et særligt overskud fra den ene part (de frivillige) og en samtidig mangel på samme fra den anden part (deltagerne)? Desuden har jeg i mange år været optaget af, hvordan den i forvejen komplekse relation mellem frivillige og deltagere tilføjes et

ekstra lag af kompleksitet, når det, som i frivilligt socialt arbejde med flygtninge, altid er etniske minoriteter, der er målgruppe for aktiviteterne og ofte en etnisk majoritet, der er frivillig.

På baggrund af mit praktiske kendskab til feltet har det altså været muligt for mig at formulere en tese om, at der findes en række ulighedsskabende dynamikker, der præger de relationer og venskaber, der skabes i frivilligt socialt arbejde med flygtninge. Tesen har været med til at afgrænse undersøgelsens fokus, hvor jeg på baggrund af mine observationer i DFUNK har arbejdet med to primære udvælgelseskriterier for min case. Først og fremmest var det vigtigt for mig at vælge en case, der benytter ung-til-ung metoden, da denne, som optegnet i problemfeltet, ofte præsenteres som en metode, der fremmer ligeværdige møder yderligere. Derudover var det ligeledes vigtigt for mig at vælge en case, hvor møder mellem forskellige etniciteter finder sted for således at forfølge min undren omkring, hvorvidt racialiserede positioner kan skabe yderligere interpersonelle ulighedsdynamikker.

Med ovenstående udvælgelseskriterier synes det derfor oplagt, at indgå et specialesamarbejde med DFUNK, som netop bygger deres arbejde på ideen om ung-til-ung møder mellem unge med dansk baggrund og flygtningebaggrund. Udover at være en spændende case i forhold til min forudgående tese og mine interesser, var det samtidigt også et oplagt valg, da jeg med min ansættelse i organisationen synes at have et forspring i forhold til adgangen til feltet.

Placering i forskningsfeltet

Flere surveybaserede undersøgelser har de seneste år fremlagt frivillighedens udvikling og omfang i Danmark, samt frivilliges begrundelser for at blive frivillige (Fridberg og Henriksen, 2014). Internationalt såvel som i Danmark har frivillighedsforskningen desuden udfoldet, hvordan det oftest er ressourcestærke grupper i samfundet, der bliver frivillige. Dette da de først og fremmest besidder økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer, der er nødvendige for at kunne indgå i frivilligt arbejde, og fordi de ressourcer samtidigt associeres med højtrangerende positioner i samfundet, som gør det attraktivt at være frivillig (Qvist, 2018; Wilson & Musick, 1997). At ressourcestærke borgere oftest indgår i rollen som frivillige, giver anledning til spørgsmål om, hvordan man kan forstå ulighed som en risiko ved frivilligt socialt arbejde, der stiller ressourcestærke frivillige over for udsatte brugere. Hvordan den konkrete interaktion og relation påvirkes af parternes forskellige motiver vides der dog kun ganske lidt om, og endnu mindre er det udfoldet, hvorvidt risikoen for ulighed øges, når den frivillige repræsenterer en etnisk majoritet, og målgruppen for den frivillige indsats er en etnisk minoritet, som i frivilligt socialt arbejde med flygtninge.

For overhovedet at kunne betragte ulighed som en risiko ved frivilligt arbejde kræver det en forståelse af frivilligt socialt arbejde som underlagt interne magtstrukturer. Her støder Kaspar Villadsen til med et relevant bidrag, der, som optegnet i specialets problemfelt, argumenterer for, at der i frivilligt socialt arbejde, på trods af idealer om ligeværd og møder på brugernes præmisser, findes interne magtdynamikker. Som tidligere nævnt skyldes det, at brugere underlægges en klientgørende kategorisering for at passe ind i den frivillige indsats (Villadsen, 2008). Således kan man altså forstå relationen mellem frivillige og brugere som ulige i sit udgangspunkt.

Et nyere dansk bidrag til diskussionen om ulighed som risiko ved frivilligt arbejde leveres af post.doc., Ane Grubb, der med et etnografisk studie af frivillige, der udfører virtuel lektiehjælp, finder, at et stramt organisatorisk design synes at modvirke dele af den ellers påpegede risiko for filantropisk paternalisme mellem ressourcestærke frivillige og udsatte bruger (Grubb, 2016; 2018). Et andet bidrag til spørgsmålet om ulighed mellem frivillige og brugere i frivilligt socialt arbejde, findes hos den amerikanske sociolog, Nina Eliasoph, der gennem et langvarigt etnografisk studie af frivillige sociale projekter i USA blandt andet belyser risikoen for øget ulighed mellem frivillige og

brugere. Eliasoph finder, at der i kampen om at tiltrække projektmidler, fastholdes “skadelige” frivillige for at nå leverancer og vinde legitimitet til næste funding (Eliasoph, 2011). Skadeligheden refererer til de frivilliges behov for berigende oplevelser, der risikerer at overskygge brugernes behov for hjælp (Ibid:128). I forlængelse af denne kritik og med et samtidigt blik for frivillige og brugeres forskellige etniske baggrund, finder de to pædagogikforskere, Martha Padovan-Özdemir og Trine Øland, i et studie af organisationsdokumenter fra Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors og Danske Kommuner, at frivillige skaber sig selv i relation til dem, vedkommende ønsker at hjælpe, hvormed racialiserede velfærdsdynamikker giver anledning til at flygtninge konstrueres og fastholdes i en position som uendeligt hjælpetrængende (Padovan-Özdemir og Øland, 2017).

Ovenstående bidrag forsøger altså at forstå relationen mellem frivillige og deltager som ulige gennem teoretiske betragtninger, dokumentanalyser og kvalitative studier med udgangspunkt i frivilliges oplevelser af relationen. Nærværende speciale bidrager således til forskningsfeltet ved at inddrage målgruppens perspektiv. Desuden udgør specialets teoretiske bagtæppe i form af intersektionel teori en særlig opmærksomhed mod aktørers forskellige etniske baggrunde, hvilket muliggør et blik for, hvorvidt risikoen for ulighed i relationen øges, når parterne repræsenterer forskellige etniciteter. Specialet bidrager ligeledes til nærværende studier om ulighed i frivilligt arbejde ved at stille skarpt på den konkrete relation og udfolde *hvilke* ulighedsdynamikker, der egentligt findes.

Refleksioner omkring min forskningsposition og videnskabsteoretiske overvejelser

Undersøgelsens fokus tager udgangspunkt i en forforståelse om, at der findes en række ulighedsskabende dynamikker, der præger de relationer, der skabes mellem frivillige og deltagere i frivilligt socialt arbejde med flygtninge. Denne forforståelse er dels informeret af mine praktiske erfaringer med og kendskab til specialets genstandsfelt i form af min historik som både frivillig og projektansat i DFUNK, og dels teoretisk informeret af eksisterende litteratur i feltet, der peger på ulighed som en risiko ved frivilligt socialt arbejde. Jeg går derfor til feltet med et erkendelsesmæssigt udgangspunkt, i hvilket jeg erkender min forskningsposition som påvirket af forforståelser, der ikke kan suspenderes eller sættes i parentes, men derimod bør bruges produktivt i forståelsesprocessen og indtager således en filosofisk hermeneutisk videnskabsteoretisk tilgang til genstandsfeltet. Hans-Georg Gadamer viderefører Martin Heideggers tanker om menneskets "væren-i-verden" og retter opmærksomheden mod de forforståelser, som forskeren unægteligt medbringer i forståelsesprocessen (Juul, 2012:121-122). Den filosofisk hermeneutiske tilgang indeholder dog en slags dobbelthed, idet forforståelserne præsenteres som en kvalificering af det helhedsorienterede blik på genstandsfeltet. Samtidig udgør de også en risiko for, at jeg som forsker med forforståelser, der ikke kan sættes i parentes, glemmer at reflektere over disse og således bliver blind for nye fund, der kan udfordre mine forudindtagetheder. Derfor har det også, som Søren Juul pointerer nødvendigheden i, været vigtigt for mig at reflektere over og tydeliggøre mine forståelser samt at redegøre for, hvordan de i den konkrete undersøgelse bringes i spil med nye erfaringer (Ibid:129). Eksempelvis have jeg forud for min empiriindsamling dannet en række forforståelser omkring potentielle ulighedsskabende dynamikker i frivilligt socialt arbejde med flygtninge, som mine interviewguides blandt andet var inspireret af. Under kodning af empirien fandt jeg dog, at flere af de formodede ulighedsdynamikker ikke viste sig i dataene. Således afspejler resultaterne af denne undersøgelse altså en såkaldt *horisontsammensmeltning* mellem forforståelser og nye erfaringer.

Når jeg i analysen forsøger at udfolde, hvordan man kan forstå relationerne mellem aktørerne som præget af ulighed, anlægger jeg et socialkonstruktivistisk blik, i hvilket jeg erkender sandheder som diskursive konstruktioner skabt gennem sprog og begreber (Juul & Pedersen, 2012:406). Dette

muliggør en analyse, hvor jeg forsøger at dekonstruere og problematisere den viden, der tages for givet. Dog læner jeg mig i samme omgang op af den kritiske realismes nuancerede realistiske ontologi, hvilket betyder, at jeg fastholder, at der er en virkelighed uafhængig af tanker og forestillinger (Ibid:408). Dette gør det muligt for mig at arbejde med hierarkiske positioneringer til MadMekka som en socialt konstrueret virkelighed med objektive konsekvenser og betydninger.

Metodiske og etiske refleksioner

Jeg vil i det følgende redegøre for mine metodiske og etiske refleksioner i forbindelse med indsamlingen af den empiri, der danner grundlaget for specialet. For at skabe gennemsigtighed omkring mine løbende overvejelser og metodiske valg redegør jeg for processen kronologisk.

Empirisk kontekst

DFUNK - Dansk Flygtningehjælp Ungdom

DFUNK er en selvstændig og landsdækkende ungdomsorganisation, der udspringer af moderorganisationen, Dansk Flygtningehjælp. DFUNK består af et sekretariat på atten medarbejdere og en direktør. Størstedelen sidder på organisationens sekretariat i København, mens to medarbejdere er tilknyttet sekretariatet i Aarhus (DFUNK, 2020d). DFUNKs arbejde muliggøres af organisationens mange frivillige landet over. Det er svært at finde et samlet overblik over antallet af frivillige, men internt refereres der ofte til et sted mellem 400 og 500. DFUNKs arbejde er baseret på seks grundlæggende værdier: *ung-til-ung*, *dialog*, *ligeværd*, *engagement*, *ansvar* og *mangfoldighed* (DFUNK, 2020a). Alle disse værdier tænkes aktivt ind i organisationens projekter, som kan opdeles i fire overordnede paraplyer: *uddannelse og job*, *storytelling*, *sommercamps* og *lokale aktiviteter*.

MadMekka

MadMekka er det projekt i DFUNK, som specialet tager afsæt i. Det er en indsats under paraplyen med fokus på lokale aktiviteter, Lokale Fællesskaber, som udover MadMekka består af forskellige lokale aktivitetsgrupper, der alle har det til fælles, at de retter sig mod unge mellem 15-30 år (DFUNK, 2020b). MadMekka betegnes på DFUNKs hjemmeside som et “madfællesskab, hvor unge mødes om madlavning og fællesspisning” (DFUNK, 2020c). I den online projektbeskrivelse af MadMekka lægges der desuden vægt på udveksling af kultur blandt andet i form af mad og dans. Det pointeres, at projektet handler om meget mere end madlavning, og at alle, frivillige såvel som deltagere, spiller en aktiv rolle i fællesskabet, der gennem madlavning og fællesspisning samler folk på tværs af sprog og kultur (DFUNK, 2020c). Rollerne som henholdsvis frivillig og deltager til MadMekka adskiller sig fra hinanden ved, at man som frivillig er med til at organisere, planlægge

og afvikle aktiviteten, mens man som deltager kan komme og gå, når det passer én (DFUNK, 2020b).

MadMekka findes på nuværende tidspunkt i fem danske byer; København, Aarhus, Aalborg, Odense og Esbjerg. Hver bys MadMekka består af en frivilligruppe. Der er ikke noget krav til størrelsen på frivilligrupperne fra DFUNKs side, men derimod et krav om, at der i hver frivilligruppe udpeges en frivilligansvarlig, som står for at tage imod nye frivillige og lede den eksisterende gruppe. Hver gruppe har tilknyttet en sekretariatsansat projektmedarbejder fra Lokale Fællesskaber, som står for den daglige kontakt til grupperne. Projektmedarbejderne rapporterer tilbage til projektlederen for Lokale Fællesskaber, som har det forkromede overblik over alle indsatser under paraplyen.

Min første problemstilling i specialeprocessen centrerede sig om potentielle ulighedsdynamikker mellem *den danske frivillige* og *deltageren med flygtningebaggrund*, men da både MadMekkas deltager- og frivilligruppe består af en kombination af unge med dansk baggrund og unge med flygtningebaggrund, fulgte der en opmærksomhed mod positioneringerne i en mere flydende form. Således identificerede jeg et behov for at have øje for, hvordan kategorierne *frivillig*, *deltager*, *dansk baggrund* og *flygtningebaggrund* kombineres i praksis, og hvorvidt der samtidigt eksisterer nogle mekanismer, der gør kategorierne mindre flydende og mere fastlåste.

Adgang til feltet

Samarbejdet med DFUNK blev etableret med projektlederen for Lokale Fællesskaber. Det var vigtigt for mig, at adgangen til feltet skulle foregå gennem projektlederen som dermed kunne agere gatekeeper i forhold til den videre kontakt til informanter for, at min rolle som projektmedarbejder ikke blev udnyttet til direkte at rekruttere informanter og derved præge datamaterialet yderligere (Monrad, 2018:132).

I de indledende tanker omkring specialets form og formål havde jeg udset mig indsatsen, Ung-til-Ung, under Lokale Fællesskaber, idet indsatsens navn indikerer en direkte forlængelse af mit ene udvælgelseskriterie og således synes oplagt at bruge til at udfordre ideen om møder i øjenhøjde. Jeg præsenterede denne idé for min gatekeeper, som i stedet foreslog MadMekka, da det var hendes vurdering, at italesættelser af ligestilling og møder i øjenhøjde i højere grad var i spil her. Jeg

besluttede mig for at følge min gatekeepers råd, hvormed hendes forestillinger om, hvad der karakteriserer et felt, og hvad der derfor er relevant at få viden om, fik stor betydning for afgrænsningen af mit felt. Den selektion, som min gatekeeper har indført, har derfor været en væsentlig pointe at reflektere løbende over for at skærpe bevidstheden om, at det, jeg har fået indblik i, har været betinget af, hvordan jeg har opnået adgang til feltet (Ibid:133).

Metodedesign

Idet undersøgelsens fokus er på de konkrete relationer og dynamikker mellem aktører i MadMekka, var det vigtigt for mig at vælge en metodetilgang, der kunne indfange sociale grupperes interaktioner, fortolkninger og normer for dermed både at give plads til informanternes subjektive perspektiver på visse tematikker samt opnå indblik i kompleksiteten i betydningsdannelser og sociale praksisser (Halkier, 2015:139). Jeg besluttede derfor forholdsvist tidligt i processen, at jeg ville afvikle fokusgruppeinterviews og supplere disse med et deltagende observationsstudie.

Fokusgruppeinterviews

Informantudvælgelse

Jeg besluttede mig for at afvikle to fokusgruppeinterviews bestående af frivillige i henholdsvis Aarhus og København. Med bevidstheden om at der, i forbindelse med kvalitative interviews, ikke kan være tale om tilfældig udvælgelse, da udvalget af informanter er så småt, sigtede jeg i stedet mod en analytisk selektiv udvælgelse, hvor jeg forsøgte at få vigtige karakteristika i forhold til problemstillingen repræsenteret i udvalget (Halkier, 2015:140). Derfor blev det vigtigt for mig at få rekrutteret en gruppe af informanter, der kunne repræsentere diversiteten i frivilligrupperne i så høj grad som muligt. Med denne tilgang til udvælgelsen sigtede jeg også mod at lande et godt sted mellem den meget homogene gruppe, hvor man kan risikere, at der ikke kommer nok interessant interaktion, og den meget heterogene gruppe, hvor informanternes forskellighed kan udløse konflikter eller kan have svært ved at relatere sig til hinanden (Ibid:140). Det var altså min formodning, at informanterne i kraft af deres fælles frivillige engagement i MadMekka kunne relatere sig til hinanden og føle sig trygge i konstellationen. Samtidigt forventede jeg også, at informanternes forskellige baggrunde ville give anledning til forskellige opfattelser af særlige temaer samt spændende interaktion.

På baggrund af de forudgående overvejelser omkring informantudvælgelsen til fokusgrupperne præsenterede jeg i samarbejde med min gatekeeper projektideen for de to sekretariatsansatte projektmedarbejdere, som står for den daglige kontakt til de frivillige i de to udvalgte MadMekka-grupper. Projektmedarbejderne tog kontakt til frivilligkoordinatorerne i grupperne, der efterfølgende delte en efterspørgsel på informanter til mine fokusgruppeinterviews i de interne Facebookgrupper for frivillige. Det blev understreget, at deltagelse i fokusgruppeinterviewene var frivilligt, og at man ville blive anonymiseret. På baggrund af opslagene i de to Facebookgrupper, henvendte fire frivillige sig i Aarhus og to i København. Da det ikke var nok til at samle en fokusgruppe i hver by, henvendte jeg mig, efter aftale med min gatekeeper, personligt til de to frivilligkoordinatorer, og bad dem om hjælp til at udvide feltet af informanter, hvormed jeg gjorde brug af den såkaldte ”sneboldmetoden”, hvor man bruger allerede rekrutterede informanter til at få kontakt til flere informanter (Ibid:134). Sneboldmetoden ledte til i alt 6¹ informanter til fokusgruppen i Aarhus og 5 informanter til fokusgruppen i København.

Det var et bevidst valg at sigte mod såkaldte mini fokusgrupper, som består af 4-6 informanter. Dette blandt andet fordi jeg ønskede, at skabe rum for at få alle til at deltage aktivt i diskussionerne og få alles perspektiver på banen. Derudover var det for mig, som solo-forsker, også vigtigt at arbejde med en overskuelig størrelse af grupper for at have mulighed for at se og høre alle og moderere diskussionerne bedst muligt (Munday, 2006:96). Desuden var der i begge fokusgrupper både frivillige med dansk baggrund og flygtningebaggrund til stede. Begge grupper bestod dog af et overtal af frivillige med dansk baggrund, som i øvrigt afspejler frivilligruppernes egentlige sammensætning. For ikke at ende ud med en sammensætning af fokusgrupper, hvor overtallet af informanter med dansk baggrund blev for overvældende, fandt jeg i den forbindelse endnu et argument for at holde grupperne små. Denne overvejelse byggede på mine praktiske erfaringer fra DFUNK, hvor jeg tidligere har arbejdet med frivilligrupper bestående af frivillige med både dansk- og flygtningebaggrund. Jeg har i disse sammenhænge flere gange oplevet, hvordan det hurtigt er de frivillige med dansk baggrund, der tager styringen i diskussioner og beslutningsprocesser. Selvfølgelig var jeg bevidst om, at dette stadig kunne ske i de små grupper, men det var vigtigt for mig, at forsøge at skabe rum for en nogenlunde jævn fordeling af de forskellige baggrunde.

¹ På dagen for afviklingen af fokusgruppeinterviewet i Aarhus, blev to ud af de seks informanter syge og måtte melde afbud. Således endte gruppen på i alt fire informanter.

Fremmed for det velkendte

Inden indsamlingen af min empiri gjorde jeg mig, i forlængelse af min filosofisk hermeneutiske tilgang til feltet, en del refleksioner omkring, hvordan jeg kunne undgå at lade mine forforståelser gøre mig blind for for-givne-tagne og selvfølgelige konturer ved praksis, og her fandt jeg blandt andet inspiration i fænomenologiens arbejde med at gøre det velkendte fremmed (Schiermer, 2013).

Bjørn Schiermer tager afsæt i Edmund Husserls fokus på bevidstheden og pointerer, at man ved at vende sig reflektivt mod sin egen bevidsthed, vil se, at ens bevidsthed altid er "rettet" mod en genstand; man ser noget bestemt (Ibid:17). I forbindelse med fokusgrupperne blev det derfor afgørende for min undersøgelse og validiteten heraf, at jeg forud for og under afviklingen forsøgte at vende mig reflektivt mod de altid-allerede forståelser af fænomener omkring mig. Ved at vende sig reflektivt mod sine forforståelser kan man i højere grad forsøge at åbne fænomener indefra og iagttage og beskrive, hvad der faktisk gøres i stedet for at trække en forståelse ned over dem (Ibid:22). Men hvordan gør man så det i praksis? Helt konkret handler det om at lave nogle såkaldte brud, som kan bruges til vinde afstand til den sociale livsverden (Ibid:23). I mit tilfælde handlede det derfor om at lægge en strategi forud for min empiriindsamling, der skulle hjælpe med at distancere mig til feltet. Derfor var det vigtigt for mig at udforme en interviewguide, der stillede åbne og ikke-for-given-tagne spørgsmål. Desuden var jeg opmærksom på ikke at uddybe mine spørgsmål eller informanternes svar med viden, jeg havde opnået gennem min rolle som projektmedarbejder i DFUNK, men derimod udelukkende forholde mig til den viden informanter præsenterede mig for. Jeg påtog mig rollen som den uvidende og stillede "dumme" spørgsmål, for således at give plads til at lade informanterne beskrive, hvad der faktisk gøres (Ibid:22). Et eksempel på et af mine "dumme" spørgsmål var eksempelvis, når jeg bad de frivillige om at beskrive, hvordan en MadMekka-aften forløber, eller når de frivillige refererede til andre DFUNK-projekter, som jeg bad dem beskrive for mig, selvom jeg godt kendte projekterne.

Udover mit forsøg på at overkomme for-givne-tagne og selvfølgelige konturer ved praksis, var det også vigtigt for mig konstant at genforhandle og reflektere over min relation til informanterne. På trods af at ingen af informanterne er nogen, jeg har et venskabeligt eller en mere dybdegående relation til, var det stadig vigtigt for mig at reflektere over, hvilke etiske dilemmaer, der kunne knytte sig til relationen mellem min dobbeltrolle og informanternes svar og deltagelse. Et muligt dilemma kan have været, at nogen af de frivillige følte sig forpligtet til at deltage i fokusgruppen,

fordi jeg, på trods af understregningen af min rolle som forsker i den konkrete sammenhæng, stadig også var ansat som projektmedarbejder i DFUNK (Munday, 2006:98). På den anden side kan det også være, at flere af de frivillige har følt sig mere trygge i interviewsituationen på baggrund af en overbevisning om, at jeg, som ansat hos DFUNK, havde flere værdier og holdninger til fælles med dem på forhånd end en anden interviewer (Ibid).

På trods af mine forudgående refleksioner omkring min dobbeltrolle og min planlagte breaching-strategi i forhold til selvfølgheder er det dog vigtigt for mig at påpege, at interviewguide såvel som konkrete spørgsmål i interviewsituationen uundgåeligt har været påvirket af mine forforståelser i en eller anden grad, for som Munday pointerer: “The researcher never plays a neutral role in the research process and the influence of the researcher is particularly overt when using focus groups” (Ibid:97) Det er ikke nødvendigvis et udelukkende negativt element, for som Munday også påpeger, kan det at trække forforståelser med i en interviewsituation være med til at facilitere bedre forståelser af informanternes udsagn fra min rolle som forsker (Ibid:98). Det er dog ikke desto mindre vigtigt stadig at have disse forforståelser og potentielle bias for øje gennem hele processen og konstant vende tilbage til dem, reflektere over dem og genforhandle deres indflydelse på de endelige resultater.

Observationsstudie

Datatriangulering

For at opnå mere dækkende og komplementær viden havde jeg forud for fokusgrupperne besluttet mig for, at jeg ville supplere disse med mindst et observationsstudie² og dermed foretage en datatriangulering for at opnå til dels mere sikker viden, men mest af alt fordi kombinationen af metoder giver *mere* viden og kan belyse forskningsgenstanden fra forskellige aspekter (Frederiksen, 2015:200). Dette synes særligt relevant i mit tilfælde, hvor der udadtil eksisterer et særligt rum for mobilitet og omskiftelighed i forhold til roller. Med mine fokusgruppeinterviews fik jeg indblik i informanternes subjektive perspektiver på udvalgte tematikker samt mulighed for at observere interaktioner og interne dynamikker blandt de frivillige. Med et supplement i form af et observationsstudie af MadMekka ønskede jeg at opnå viden omkring, hvordan og hvilken common sense-viden, der omsættes til handling i den konkrete virkelighed (Kristiansen og Krogstrup,

² Mængden af observationsstudier blev begrænset til et enkelt, da alle fysiske aktiviteter i DFUNK i forbindelse med COVID-19 blev aflyst

1999:77), for dermed at opnå viden omkring, hvordan den tilsyneladende mobile rollefordeling blandt aktører udspiller sig i praksis, og hvorvidt observationer af praksis adskiller sig fra beskrivelser af samme. Dermed blev formålet med min datatriangulering altså at opnå et analytisk supplement, hvor de to metodiske tilgange tilsammen kunne få mig nærmere på en samlet forståelse af hverdagslivets for-givne-tagne viden og således give en mere uddybende forståelse af forskningsgenstanden.

Et deltagende observationsstudie

Forud for afviklingen af observationsstudiet havde jeg gjort mig en del overvejelser om min rolle som observatør. Både i forhold til hvordan jeg, i kraft af mit kendskab til den konkrete sociale sammenhæng, kunne balancere mellem nærhed og distance på den mest hensigtsmæssige måde, men også i forhold til hvordan min konkrete feltrolle skulle tage sig ud under afviklingen af observationsstudiet. Raymond Gold gennemgår fire typiske feltroller i sin artikel, 'Roles in Sociological Observation' (1958). Jeg ser ikke min feltrolle som karakteriseret udelukkende ved én af de fire typer men finder derimod, at jeg placerer mig et sted mellem to af de typiske feltroller, nemlig *participant-as-observer* (deltageren som observatør) og *observer-as-participant* (observatøren som deltager). *Deltageren som observatør* dækker over en feltrolle, hvor man som forsker deltager i feltet og samtidig knytter kontakter til bestemte personer, som eksempelvis kan hjælpe med at etablere kontakten til feltet. I mit tilfælde agerede to af mine informanter fra fokusgruppen "nøgleinformanter", idet det var gennem dem, at jeg fik adgang til feltet som observatør. Desuden er det også et træk ved *deltageren som observatør*, at man ikke lægger skjul på sine forskningshensigter, og i kraft af denne gennemsigtighed er man heller ikke bundet til en bestemt gruppe (Gold, 1958:221). Det betød i mit tilfælde, at jeg kunne bevæge mig frit mellem deltagere såvel som frivillige og følge de spor, som jeg fandt interessante i den konkrete situation. Grunden til, at jeg dog ikke ser min feltrolle udelukkende som *deltageren som observatør*, drejer sig primært om, at min kontakt med informanter og felt, inden for undersøgelsen rammer, må siges at være ganske kortvarig. Gold beskriver *observatøren som deltager*, som en rolle, der er ganske sporadisk og flygtig, og han fremsætter i forlængelse heraf også en række udfordringer. En af disse udfordringer er observationernes risiko for overfladisk præg, idet forskeren ikke "trænger ind" i den sociale struktur, som der observeres (Ibid:221). Denne risiko for overfladisk præg har været et gennemgående opmærksomhedspunkt både under afviklingen og senere i min behandling af dataene. Dette har betydet, at jeg, i tolkningen af mine observationer, har været bevidst om, at de ikke kunne forstås som en endegyldig sandhed, da hver situation indeholder unikke træk. Dog har

jeg samtidigt behandlet mit data ud fra en forståelse om, at trods handlinger og situationers unikke træk, rummer disse samtidigt typificeringer, der kan danne grundlag for en fortolkning (Kristiansen og Krogstrup, 1999:81). Således mener jeg altså, at selv et lille observationsstudie kan give noget til den samlede analyse.

Observationsstudiet blev afviklet hos MadMekka i København. Adgangen til feltet som observatør, blev, som tidligere nævnt, formidlet gennem to informanter fra fokusgruppen i København. Jeg havde bedt om lov til at mødes med den gruppe af frivillige, der var ansvarlige for indkøb og madlavning til det forestående MadMekka-event. Derfor mødtes vi der, hvor MadMekka i København afvikles, så jeg kunne tage med dem ud og handle ind. For at sikre at alle observerede aktører indgik i undersøgelsen på et informeret grundlag, præsenterede jeg, i forbindelse med serveringen af maden, min forskningshensigt. For i så høj grad som muligt at blende ind i den sociale sammenhæng engagerede jeg mig i løbet af aftenen i de eksisterende aktiviteter i form af madlavning, UNO og opvask. Generelt var det ganske nemt for mig ikke at vække for megen opmærksomhed ved min tilstedeværelse. Det er min formodning, at dette til dels skyldes MadMekkas uformelle rammesætning, hvor alle som udgangspunkt er velkomne, og til dels en række af min personlige karakteristika, som passede godt ind blandt aktørerne. Spørgsmålet om de personlige karakteristika kaldes også for *forskningseffekt* og refererer til den effekt, man som forsker har med sin blotte tilstedeværelse (Ibid:118). Idet min alder i høj grad svarede til aktørernes, og kombinationen af mit køn og min etnicitet ligeledes matchede en stor gruppe af de danske aktører, skabte min tilstedeværelse til MadMekka ikke stor opmærksomhed, hvilket gjorde det nemt at falde ind i gruppen og deltagende observere interaktioner i løbet af aktiviteten.

Balance mellem nærhed og distance

Forud for observationsstudiet havde jeg ligeledes gjort mig en del refleksioner omkring, hvordan jeg som forsker dels vælger og dels tilskrives en bestemt rolle i relation til feltet. For at overkomme potentielle dilemmaer i forbindelse med min feltrolle fandt jeg inspiration i George Simmels pointe om balance mellem nærhed og distance (Kristiansen og Krogstrup, 1999:72). Ifølge Simmel kan denne balance opnås ved at påtage sig rollen som *den fremmede*. I min påtagede rolle som *deltageren som observatør* lå der, som tidligere beskrevet, en frihed i ikke at være bundet til en særlig gruppe. Denne "bevægelsesfrihed" er afgørende i distinktionen mellem nærhed og balance, idet man dermed ikke er organisk bundet til nogen, men i stedet kommer i tilfældig kontakt med alle elementer og aktører i sammenhængen (Ibid:73). Konkret betød det blandt andet, at jeg sagtens

kunne bruge tid på et spil UNO med en gruppe deltagere for så efterfølgende at snakke med en frivillig og slutteligt sidde omringet af både frivillige og deltager under spisningen og snakke med alle. Et andet fremmedgørende element var min planlagte strategi for en deltagende og samtidig distinkt attitude, som gjorde det muligt for mig at råbe “UNO” om kap med de andre spillere, mens jeg på samme tid tog notits af, hvilke dynamikker, der udspillede sig mellem aktørerne (Ibid). For at få denne vekslen til at flyde så naturligt som muligt, nedskrev jeg mine noter på min telefon for ikke at vække for megen opmærksomhed med eksempelvis papir og blyant. Generelt fungerede denne vekslen mellem observatør og deltager fint, men jeg var også opmærksom på at nedskrive mine noter, når jeg eksempelvis var på toilettet for ikke at fremstå uengageret og asocial ved for megen brug af telefon. Med disse distinktioner mellem nærhed og balance forsøgte jeg altså at give plads til aktørernes egne opfattelser og meninger for på den måde at forsøge at formidle et billede af virkeligheden, som den opleves og skabes af aktørerne selv (Ibid:124). Dette dog fortsat med bevidstheden om, at man altid har en forforståelse med sig ind i feltet og derfor vil være præget af denne i måden, man ser og forstår forskningsgenstanden på.

Et spørgsmål der åbnede sig: Hvad med deltagerne med dansk baggrund?

Efter transskriberingen af mine fokusgruppeinterviews, gennemlæsning af feltnoter og en samlet kodning heraf åbnede der sig et spørgsmål, som ikke synes at være besvaret i det foreliggende data. Dette spørgsmål drejede sig om den danske deltagers perspektiv, som synes afgørende for at kunne nuancere mine resultater og opnå en mere samlet forståelse for de forskellige positioneringer, der findes til MadMekka. Med samtykke fra min gatekeeper tog jeg kontakt til de frivilligansvarlige, som min gatekeeper mente, ville have et godt overblik over deltagere. Jeg indviede de frivilligansvarlige i min interesse i deltagere med dansk baggrund, og de vendte tilbage med en liste med seks navne. I forbindelse med denne form for informantudvælgelse har jeg måtte tage højde for en vis udvælgelsesbias. De frivilligansvarlige har, med deres forestillinger om, hvem der var egnet som informanter, således indført en selektion af min adgang til deltagerne, som har haft direkte betydning for det indblik, jeg har opnået (Monrad, 2018:133).

Ud af de seks adspurgte deltagere med dansk baggrund, indvilgede tre i at deltage i et interview. Grundet nedlukningen af Danmark i forbindelse med COVID-19 skulle interviewene afvikles over telefon. Som Danneris og Mølholt pointerer, er der visse udfordringer knyttet til gennemførelsen af interviews over telefon, idet man ikke kan aflæse non-verbale udtryk og derfor kan have sværere

ved at få samtalen til forløbe flydende (Danneris & Mølholt, 2018:375). Et andet mere positivt udfald af telefonformatet kan også være, at informanterne føler sig mere komfortable ved at sidde derhjemme og kan derfor bidrage med mere nuancerede og detaljerede informationer (Ibid). Det var min opfattelse, at særligt to af deltagerne hurtigt følte sig trygge ved interviewsituationen og kom med lange og nuancerede svar. Dog oplevede jeg i det ene interview, at manglen på non-verbale udtryk og øjenkontakt medførte flere akavede pauser og små misforståelser i forhold til spørgsmålene. Interviewene med deltagerne med dansk baggrund var bygget op som semistrukturerede interview. Styrken ved det semistrukturerede interview er, at man kan få adgang til at høre om menneskers oplevelser af forskellige fænomener i deres livsverden (Brinkmann og Tanggaard, 2015:31), og dermed tillod denne metode mig at afsøge svar på de spørgsmål, der havde åbnet sig på baggrund af min data fra henholdsvis fokusgruppeinterviews og observationsstudie.

Behandling af data

Efter afviklingen af de tre telefoniske interviews synes jeg at have opnået en såkaldt ”mæthed” i min indsamling af empiri. Som udgangspunkt kan indsamlingen af empiri være en uendelig proces, der først stopper, når forskeren er tilfreds, men i praksis er mæthed også relateret til den tid og de ressourcer, der er til rådighed (Boolsen, 2015:243). Derfor var det udover en tilfredsstillelse i forhold til de forskellige aktørers perspektiver også med bevidstheden om undersøgelsens omfang, at jeg besluttede, at empiriindsamlingen nu havde nået et mæthedspunkt.

Transskription

De to fokusgruppeinterviews samt de tre telefoniske interviews blev transskriberet for at skabe overblik over det samlede interviewmateriale og gøre det muligt at dykke ned i konkrete passager senere i analysen. Fordi mit undersøgelsesfokus netop retter sig mod interaktioner og dynamikker, var det vigtigt for mig at forsøge i så høj grad som muligt at supplere min skriftlige transskription af fokusgruppeinterviewene med kommentarer og noter om de mere stiltiende interaktioner, der havde udspillet sig under interviewene. Dette forsøgte jeg at imødekomme på flere forskellige måder. Eksempelvis havde jeg under afviklingen af selve interviewene en notesbog foran mig, hvor jeg undervejs noterede særlige spændende interaktioner. Derudover indtalte jeg efter hvert fokusgruppeinterview en kort optagelse på min telefon, hvor jeg redegjorde for de umiddelbare indtryk og opmærksomhedspunkter. Disse korte lydoptagelser blev i øvrigt også transskriberet og

inkluderet under kodningen som supplement til det øvrige interviewmateriale. Slutteligt var det også vigtigt for mig at transskribere interviewene umiddelbart efter afvikling, så situationer og stemninger var friske i hovedet for på den måde at tilføje stemmingsnoter undervejs i transskriptionen, hvis det syntes passende og nødvendigt.

Udover at transskriptioner af det talte sprog er en udfordring i sig selv, da det talte og det skrevne sprog må siges at være to vidt forskellige sproglige medier, har det også været vigtigt for mig at gøre mig nogle overvejelser omkring den konkrete brug af transskriberede citater i specialets analysedel. Da flere af mine informanter har et andet modersmål end dansk og kun boet i Danmark i et par år, var det vigtigt for mig, at rette nogle af informanternes udsagn, så de opnår en mere flydende karakter og fremstilles på en rimelig måde, for at undgå at fodre en uetisk stigmatisering af bestemte personer, som Kvale og Brinkmann påpeger risikoen ved (Kvale & Brinkmann 2009:210). Formålet med at korrigere ordstilling og nogle steder tilføje bindeord har desuden været at forhindre, at informanterne ville opfatte transskriptionen som pinlig, og samtidig gøre den samlede læseoplevelse nemmere (Ibid).

I overensstemmelse med forskningsetik i kvalitative studier har det desuden været vigtigt for mig at anonymisere mine informanter i så høj grad som muligt, hvorfor alle navne er ændret. Med bevidstheden om at det kan være svært at garantere fuld anonymitet i kvalitative studier, informerede jeg alle mine informanter om dette forud for interviewene, så de var indforståede med den præmis (Carlsen, 2018:263). Jeg har i min præsentation af informanterne desuden ændret en smule ved alder, uddannelsesbaggrund og andre personlige indikationer for således at styrke anonymiteten yderligere.

I analysen henvises der til de specifikke linjetal ved brug af citater fra transskriptioner af empirien.

Kodning

For at skabe yderligere overblik over min empiri gik jeg i gang med at kode interviewtransskriptioner og mine feltnoter fra observationsstudiet med henblik på at sammenligne og kontrastere, hvilke tematikker der synes mest fremtrædende i det foreliggende data (Brinkmann & Tanggaard, 2015:47).

Selve kodningen startede allerede i nogen grad under transskriptionerne, hvor jeg undervejs noterede små kommentarer omkring stemning i rummet, tonen i udsagnene eller teoretiske pointer til informanternes svar. På den måde bevægede jeg mig altså allerede i transskriptionerne over i et fortolkningsniveau.

Som nævnt åbnede der sig, på baggrund af transskriptioner af fokusgruppeinterviews og feltnoter samt en samlet kodning heraf, et spørgsmål om den danske deltagers perspektiv, hvorfor jeg altså afviklede tre telefoniske interviews med deltagere fra MadMekka med dansk baggrund. På samme måde som under transskriptionerne af fokusgruppeinterviewene noterede jeg mig også løbende kommentarer og teoretiske pointer undervejs i transskriptionen af de tre interviews med deltagerne. Herefter kodede jeg de tre deltagerinterviews ud fra de tematikker, der havde vist sig som særligt fremtrædende i kodningen af feltnoter og fokusgruppeinterviews.

Forud for min empiriindsamling havde jeg dannet mig en række teoretisk såvel som praktisk informerede forforståelser, som mine interviewguides blandt andet var inspireret af. Undervejs i kodningen viste der sig nye tematikker, og nogle af de forventede virkede ikke til at være særlig stærke i det foreliggende data. Den kommende analyse er således opbygget med udgangspunkt i de resultater, der viste sig at have mest empirisk substans under den samlede kodning.

Præsentation af informanter

Fokusgruppe med frivillige i København

Anna er 22 år og studerer journalistik. Hun har været frivillig i MadMekka i 3 år og optræder også i den administrative del af DFUNK på frivilligt basis.

Eva er 24 år og studerer antropologi. Hun har været frivillig i MadMekka i 3 år og er også frivillig i andre DFUNK projekter samt i den administrative del af organisationen.

Troels er 24 år og studerer statskundskab. Troels har været frivillig i MadMekka i et år. Troels har været frivillig i et andet DFUNK projekt, da han gik i gymnasiet.

Hakim er 22 år og i gang med HF. Hakim har været aktiv i DFUNK i 3 år, både som deltager og som frivillig. Hakim kom til Danmark som flygtning fra Eritrea i 2015.

Dayo er 22 år og læser på AVU (almen voksenuddannelse). Dayo har været aktiv i DFUNK i 3 år, både som deltager og frivillig. Dayo kom til Danmark som flygtning fra Eritrea i 2015.

Fokusgruppe med frivillige i Aarhus

Iben er 24 år og læser til sygeplejerske. Iben har været frivillig i MadMekka i lidt over et år. Iben er også frivillig i andre foreninger.

Hektor er 25 år og har en bachelor i samfundsfag. Hektor har været frivillig i MadMekka i et lille år, og er også frivillig i en administrativ del af DFUNK.

Sofie er 22 år og i gang med at uddanne sig som butiksdekoratør. Sofie har været frivillig i MadMekka i lidt over et år.

Kamal er 29 år og er i praktik hos forskellige restauranter. Kamal har været frivillig i MadMekka i 2½ år, og er også frivillig i et andet projekt i DFUNK. Kamal kom til Danmark som flygtning fra Syrien i 2016.

Deltagerne

Nahid er 24 år og i gang med GIF (Gymnasialt Indslusningsforløb for Fremmedsprogede). Nahid har deltaget i MadMekka i to år, og har også deltaget i andre DFUNK projekter. Nahid kom til Danmark som flygtning fra Iran i 2016.

Heydar er 20 år og i gang med HF. Heydar har deltaget i MadMekka i et års tid og agerer derudover også deltager i et andet DFUNK projekt. Heydar kom til Danmark som flygtning fra Afghanistan i 2016.

Nanna er 20 år og går i gang med sidste år på gymnasiet. Nanna har været aktiv som deltager i et lille år. Nanna har været frivillig i et andet DFUNK projekt og er også frivillig i andre foreninger.

Balder er 28 år og er uddannet i interkulturelle studier. Balder har været aktiv som deltager i et halvt år. Balder har været frivilligt engageret i andre DFUNK projekter.

Rune er 21 år og blev student i sommeren 2019. Rune har været aktiv deltager i MadMekka i 2 år. Udover at være deltager til MadMekka har Rune været frivillig i et andet projekt i DFUNK i 5 år.

Validitetsbetragtninger

For at undersøge specialets validitet kigger jeg på, hvorvidt det er lykkedes at opnå relevant og gyldig viden om den problematik, jeg ønsker at belyse (Monrad og Olesen, 2018:299-300). Sagt på en anden måde handler validiteten om relevansen af datamaterialet i forhold til undersøgelsens problemstilling.

I forhold til specialets interne validitet vurderer jeg, at jeg gennem mine fokusgrupper, observationsstudiet og de kvalitative interviews har opnået en viden om ulighedsskabende dynamikker i relationer mellem aktører i frivilligt socialt arbejde med flygtninge, som jeg ikke kunne have fået gennem andre metodiske tilgange. Desuden har kombinationen af forskellige metoder styrket undersøgelsens reliabilitet. Fokusgrupperne samt de kvalitative interviews var en unik mulighed for at få aktørernes subjektive perspektiver på relationerne, og observationsstudiet var en mulighed for at observere relationerne i praksis. Man kan diskutere, hvorvidt ønsket om at opnå viden om konsekvenserne af de ulighedsskabende dynamikker kan opnås gennem de valgte metoder og inden for undersøgelsens begrænsede tidsramme. Jeg vurderer dog, at jeg med et datamateriale, der ikke blot indeholder subjektive beskrivelser af relationer, men også afdækker praktiske foranstaltninger såsom fordeling af ansvar og arbejdsopgaver, kan antage, hvilke konsekvenser de ulige dynamikker kan have for relationer. For at styrke undersøgelsen neutralitet, har det, i kraft af mit erkendelsesmæssige udgangspunkt, hvor jeg erkender min forskningsposition som påvirket af en række forforståelser, der unægteligt påvirker undersøgelsen, været afgørende at være reflektiv omkring datamaterialet og transparent omkring mine metodiske valg samt den løbende erkendelsesproces, som opstår i samspil mellem empiri, teori og mine forforståelser (Ibid:303).

Undersøgelsens eksterne validitet relaterer sig til undersøgelsens potentiale for overførbare og generaliserbare; altså hvorvidt undersøgelsens resultater kan være vejledende for undersøgelser af lignende kontekst (Ibid:299-300). Undersøgelsens omfang er begrænset til et enkelt projekt inden for DFUNK og udgør derfor ikke umiddelbart et generaliserbart billede af frivilligt socialt arbejde med flygtninge generelt. Dog vil jeg argumentere for, at de mange sammenfald og ligheder i empiriske resultater i samspil med mine egne erfaringer fra DFUNK udgør et grundlag for at kunne anvende mine resultater i et andet studie om ulighed i frivilligt socialt arbejde med flygtninge.

Teoretisk ramme

Specialet tager et teoretisk afsæt i Dorthe Staunæs og Dorte Marie Søndergaards teoretiske justering af intersektionel teori, idet de med deres nuancering af intersektionalitetsbegrebet i artiklen, 'Intersektionalitet - udsat for teoretisk justering' (2006), udvider opmærksomheden mod kategorier i en mere bevægelig form. Staunæs og Søndergaard indfører et såkaldt majoritetsinkluderende princip i deres teoretiske justering af intersektionalitetsbegrebet, som dækker over en analytisk tilgang til spørgsmål om kategorier og positioneringer, hvor man ikke kun, som i den klassiske form af intersektionalitet, kigger på minoriteten, men også inkluderer majoriteten for dermed at undersøge, hvordan det netop er i relationen og i interaktionen, at minoriteten konstitueres som minoritet og majoriteten som majoritet (Staunæs og Søndergaard, 2006:49). Deres opmærksomhed mod kategorier i en mere bevægelig form muliggør således en analyse af den faktiske bevægelighed mellem de tilsyneladende mobile positioneringer i MadMekka, og det majoritetsinkluderende princip imødekommer specialets undersøgelsesfokus om at undersøge, hvilke ulighedsskabende dynamikker, der præger relationerne. Desuden er jeg også blevet inspireret af Staunæs og Søndergaards blik for at arbejde med samspillet mellem nogle mindre klassiske sociale kategorier (Ibid:52). Blikket for en mere relationel kategori-tænkning gør det muligt for mig at arbejde med kategorierne *frivillig* og *deltager* som sociale kategorier og åbne den mere klassiske sociale kategori *etnicitet* op til at kategoriseres som henholdsvis *dansk baggrund* og *flygtningebaggrund* i den konkrete kontekst. Således udgør Staunæs og Søndergaards teoretiske justering af intersektionalitetsbegrebet et bagtæppe for min analytiske tilgang.

Et centralt fund i empirien er aktørernes forskellige motiver for at engagere sig i MadMekka og dermed også for at indgå i relationerne. Empirien peger på, at aktører med dansk baggrund, frivillige såvel som deltagere, engagerer sig i MadMekka grundet stærke sympatifølelser. For at udfolde fundet af det sympati-drevne engagement, trækker jeg på Candance Clarks sympatiteori. Clark fremlægger sympati som en udveksling mellem mennesker, en emotionel gave, hvor taknemmelighed præsenteres som en måde, hvorpå sympatimodtageren anerkender den sympati, vedkommende har modtaget (Clark, 1987:303). Clarks sympatiteori kan således bruges til at udfolde, hvordan emotionelle udvekslinger af henholdsvis sympati og taknemmelighed kan markere en forskel mellem sympatiudøver og –modtager, der kan fremkalde nogle ikke-intenderede, men dog ulighedsskabende dynamikker parterne imellem.

Empirien peger på, at der, trods de tilsyneladende mobile positioneringer, eksisterer en række forventninger til, hvem der kan optage hvilke roller til MadMekka. For at udfolde hvor disse forventninger stammer fra, betragter jeg, på linje med den australske antropolog, Tess Lea, relationen mellem aktørerne med dansk baggrund og flygtningebaggrund som en vampyrisk hjælperelation. Det vampyriske element viser sig, ifølge Lea, i "hjælperens" behov for at problematisere "den hjælpne" for således at legitimere sine interventioner. Lea argumenterer i samme omgang, på linje med Staunæs og Søndergaards majoritetsinkluderende princip, for frugtbarheden i at forskyde opmærksomheden til også at inkludere dem, der ønsker at hjælpe for således at få øje på, hvordan hjælperen skaber sig selv i relation til den/dem, de vil hjælpe (Lea, 2008:7). Ved at betragte relationerne mellem aktørerne med dansk baggrund og flygtningebaggrund som en vampyrisk hjælperelation kan jeg således afdække, hvordan de danske aktører skaber sig selv i relation til dem, de vil hjælpe, og hvordan der i forlængelse heraf netop skabes en række forventninger til rollefordelingen til MadMekka. Jeg komplementerer dette med pointer fra mit intersektionelle bagtæppe, hvor jeg med hjælp fra Staunæs og Søndergaard udfolder, hvordan de kropstegn ens kategoritilhør aflæses ud fra, bliver definerende for forventningerne om, hvem der kan optræde naturligt og troværdigt i hvilke roller (Staunæs og Søndergaard, 2006:46).

Min empiri peger på, at der også internt i frivilligrupperne eksisterer en række ulighedsskabende dynamikker, som leder tilbage til de frivilliges forskellige baggrunde. Dette kommer blandt andet til syne i de frivilliges forskellige veje til at indgå i MadMekka som frivillige. Til at belyse, hvordan de forskellige veje til rollen som frivillig har betydning for interne dynamikker, benytter jeg Trine Ølands teoretiske konstruktion af den symbolske ressource *human development as being technically governable*, som referer til ideen om, at udvikling blandt flygtninge og migranter kan opnås via de rette metoder (Øland, 2019:100). Jeg komplementerer dette med en nuancering af den ene af Lesley Hustinx og Frans Lammertyn to idealtypiske frivillige - *the reflexive volunteer* og *the collective volunteer* (2004). Mens forfatterens konstruktion af *the reflexive volunteer*, som referer til en type frivillig, der engagerer sig i frivilligt arbejde grundet selviske interesser, kunne synes mere oplagt, vælger jeg i stedet at fortolke og justere en smule på *the collective volunteer*. Dette for at forstå de danske frivillige som en type frivillige, der er særligt dedikerede til organisationens værdier og mål og som føler sig ansvarlige for organisationen som helhed (Hustinx og Lammertyn, 2004:552).

Et andet tegn på ulighedsskabende dynamikker internt i frivilligrupperne viser sig i den måde særligt de frivillige med flygtningebaggrunds kompetencer tales op af frivillige med dansk baggrund. Til at udfolde dette fund benytter jeg Candance Clarks *you first*-strategi. Clark fremlægger *you first*-strategien som en måde, hvorpå man gennem positive følelser og ros forsøger at give andre social plads og udligne hierarkiske gap (Clark, 2004:413). Ifølge Clark tager *you first*-strategien afsæt i ønsket om ligeværdige relationer, men i analysen bruger jeg den til at illustrere, hvordan brugen af rosende ord og positive følelser får en modsatrettet effekt, når denne kun målrettes frivillige med flygtningebaggrund.

Helt centralt i empirien findes aktørernes mange fortællinger om det fællesskab og de venskaber, der omslutter MadMekka-fællesskabet. Med empiriske resultater, der peger på en gensidig interesse i at fastholde relationerne trods aktørers forskellige udbytte, udfordrer jeg Martha Padovan-Özdemir og Trine Ølands teoretisering af *det hjælpende venskabs indre modsigelser* (2017). Her anfægter forfatterne nemlig, at relationen mellem frivillige og flygtninge fastholdes på baggrund af frivilliges narcissistiske ønsker om at gøre godt bedre (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:48).

Jeg benytter desuden også Kaspar Villadsens pointe om tvungen socialitet i socialt arbejde (Villadsen, 2008:186) til at stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt man kan forstå socialiteten som adgangsgivende for aktivitet og udbytte.

Analysen beror således på en sammensat teoretisk tilgang, som kan afstedkomme udfordringer i form af teoriernes forskellige tilgange og grundbegreber, der udgør en risiko for, at de indbyrdes er uforenelige set ud fra et videnskabsteoretisk perspektiv. Dog vil jeg samtidigt argumentere for, at de forskellige teoretiske tilgange udgør potentiale for en særlig analytisk styrke, da de samlet set giver mulighed at tilbyde flere forklaringer og perspektiver på ulighedsskabende dynamikker i frivilligt socialt arbejde med flygtninge samt konsekvenserne heraf.

Analyse

Den følgende analyse er bygget op ud fra forståelse om, at de forskellige elementer, der udgør potentielle ulighedsskabende dynamikker i relationerne, alle er sammenvævet og hænger sammen i en grad, der ikke nødvendigvis kan skilles fra hinanden. Det betyder også, at den rækkefølge de her præsenteres i, ikke skal forstås som kronologisk, men derimod som opbygget ud fra en analytisk logik.

Analysen består af fire dele. Første del afdækker aktørernes forskellige veje ind i MadMekka og undersøger i forlængelse heraf, hvad deres indledende motivation har været drevet af. Anden del belyser, hvordan aktørerne med dansk baggrund skaber sig selv i relation til aktørerne med flygtningebaggrund og udfolder samtidigt, hvordan dette skaber en række mere eller mindre fastlåste forventninger til rollefordelingen til MadMekka. Tredje del stiller skarpt på de interne dynamikker i frivilligrupperne og afdækker, hvordan fordelingen af ansvar og arbejdsopgaver samt vejen til rollen som frivillig kan have en betydning for, hvordan frivillige positioneres i forhold til hinanden. Fjerde og sidste del af analysen belyser socialitetens betydning i MadMekka. Analysen munder ud i en perspektiverende diskussion, som stiller spørgsmålstejn ved, hvorvidt ligeværd og møder i øjenhøjde i frivilligt socialt arbejde med flygtninge overhovedet er en mulighed.

Del 1: Vejen til MadMekka

I forhold til spørgsmålet om hvilke ulighedsskabende dynamikker, der præger relationerne mellem aktørerne i MadMekka, er det relevant at kigge på aktørernes veje til MadMekka. Aktørernes indledende motivation kan give et indblik i, hvorvidt de forskellige veje ind i projektet har betydning for de interne dynamikker, der præger relationerne. Derfor vil jeg i de fire følgende afsnit optegne aktørernes veje ind i MadMekka-fællesskabet. Idet meningskondenseringen af empirien viste, at der optræder både forskelle og ligheder på tværs af de forskellige roller som henholdsvis *frivillig* og *deltager* og baggrunde som *flygtningebaggrund* og *dansk baggrund*, gennemgår jeg de forskellige kombinationer af roller og baggrunde en for en, for så til sidst at sammenholde dem alle i en fælles teoretisk diskussion.

Overskud og indignation

- *de frivillige med dansk baggrund*

I fokusgrupperne med de frivillige fra MadMekka i Aarhus og København tegner der sig hurtigt et billede af, at vejen til rollen som frivillig er forskellig afhængig af, hvilken baggrund de frivillige har. De frivillige med dansk baggrund har alle det til fælles, at de selvstændigt har fundet og opsøgt MadMekka med en klar ambition om at blive frivillige, som blandt andet har været båret af en følelse af overskud. Sofie beskriver eksempelvis sin indledende motivation som betinget af tid og overskud: "Jamen, jeg startede også lidt, fordi jeg synes, jeg havde tid og overskud til det" (Sofie:106), og Eva fortæller, hvordan hun startede i MadMekka grundet et konkret ønske om at fortsætte den positive oplevelse, hun tidligere havde haft med frivilligt arbejde: "Jeg startede, fordi jeg havde været i Marokko i nogle måneder og lavet frivilligt arbejde, og så kom jeg hjem og tænkte "mere af det", og så googlede jeg 'frivilligt arbejde København', og så kom det op." (Eva: 43-45). Sofie og Eva pointerer altså, hvordan overskud og en konkret ambition om at finde et frivilligt arbejde ledte dem til MadMekka.

Udover overskud og et konkret ønske om at finde et frivilligt arbejde, er der også flere af de frivillige med dansk baggrund, der forklarer, hvordan indignation over stramninger på udlændingeområdet og den negative diskurs målrettet flygtninge har været med til at motivere dem til at vælge at blive frivillige i en organisation, som netop målretter sine aktiviteter til unge flygtninge. Eksempelvis forklarer Troels, hvordan hans frivillige engagement i starten var "politisk

motiveret” (Troels:95), og da jeg senere spørger ind til, hvad han mener med *politisk*, svarer han: “Jamen, altså jeg tror alle, de går ind for en mere lempelig asyl- og flygtningepolitik.” (Troels:230). Når Troels svarer, at han tror, at *alle* går ind for mere lempelig asyl- og flygtningepolitik, forstår jeg dette som en reference til alle inden for MadMekka fællesskabet. Jeg tolker således Troels’ udsagn som en understregning af, at den politiske indignation motiverer flere aktører men også, at det er en grundværdi, der følger med det at være aktiv i DFUNK. Eva fortæller også, hvordan hun, efter annonceringen af et nyt asylcenter i sin hjemby, oplevede, hvordan mennesker omkring hende var meget negative stemte og forklarer, hvordan det fik hende til at føle forargelse:

“Jeg tror i starten, hvis det bare var mad, man var interesseret i, så kunne man have startet alle steder, men en af grundene til at jeg startede var også, at de havde åbnet et asylcenter i den by, hvor jeg er fra...tæt på hvor jeg er fra. Hvor det bare skabte ret stor røre, kan jeg huske. Der skulle have åbnet et Danland i den bygning, og så blev det et asylcenter i stedet for, og det satte bare hele kommunen på sådan en: "hvad, hvad så kommer der en masse fremmede mennesker eller hvad?" Og jeg kan bare huske min egen...altså ikke min egen mor og far, men en del af min egen familie var virkelig negativt stemt, og jeg talte virkelig sådan en brandtale - og jeg var også lige kommet ud af gymnasiet og sådan...og så gik det også bare op for mig, at jeg jo virkelig ikke kender nogen...jeg kender jo ikke nogen, der har flygtningebaggrund.. Og så tror jeg sådan...jeg tog ud på det asylcenter, men det var kort tid inden, jeg flyttede til København, og det var også en af grundene til, at jeg valgte at blive frivillig i lige præcis DFUNK.” (Eva:295-305)

Hun forklarer altså, hvordan det blandt andet var forargelsen over andre folks mistro til flygtninge, der fik hende til at opsøge asylcenteret og senere DFUNK. Evas forargelse synes ligeledes at udløse følelser af sympati med gruppen af flygtninge, hvormed man kan forstå Evas motivation for at blive frivillig som en måde, hvorpå hun aktivt kan handle på sin indignation og sympati og via frivilligheden skabe sociale bånd til dem, hun føler medfølelse med.

"Man vil også gerne give tilbage" - de frivillige med flygtningebaggrund

Lidt anderledes lyder det derimod, når de tre frivillige med flygtningebaggrund, Dayo, Hakim og Kamal, beskriver deres vej til rollen som frivillige i MadMekka. De forklarer alle, hvordan de startede som deltagere til MadMekka og senere blev frivillige på baggrund af opfordringer fra andre frivillige. Kamal forklarer, hvordan det var hans roomie, som var frivillig i DFUNK, der opfordrede ham til at komme med til MadMekka og lave mad:

“Jeg boede med min ven, og vi stod og lavede mad. Og han så mig lave pizza, og så sagde han...han er frivillig i DFUNK...”du skal gå til DFUNK, du laver god mad”. Så jeg kom som deltager, og så blev jeg frivillig.” (Kamal:1025-1027)

Dayo fortæller, hvordan Eva spurgte ham, om han ville være frivillig, efter han havde været aktiv som deltager i et stykke tid: “Jeg startede her som deltager, og jeg var meget god til at hjælpe. Og så snakkede jeg med Eva, og så hun spurgte mig, om jeg ville være frivillig sammen med dem. Og så sagde jeg bare ja - jeg synes, det var sjovt.” (Dayo:107-109). I sammenligning med de danske frivillige, som aktivt har ledt efter et frivilligt arbejde, har det altså ikke været en konkret ambition for de frivillige med flygtningebaggrund at blive frivillige. Da jeg spørger lidt mere ind til, hvorfor de valgte at sige ja til opfordringen om at blive frivillige, svarer Hakim, at det for ham blandt andet handlede om at *give tilbage*: “ ...i starten var jeg jo med som deltager. Hvor man ser nogle seje frivillige, som giver alt, hvad de har. Så bliver man hilst på, og man vil også gerne give tilbage. Og det var derfor jeg startede.” (Hakim:84-86). I sammenligning med Evas tidligere nævnte følelser af sympati, synes Hakims tanker omkring at give tilbage at bære præg af en taknemmelighed, der således placerer dem i kontrasterende positioner som henholdsvis sympatiudøver og taknemmelig sympatimodtager.

Både Hakim og Dayo nævner begge to, hvordan de i starten begyndte at komme til MadMekka som deltagere grundet et ønske om at få et netværk og dermed bekæmpe den ensomhed, der omsluttede dem de første år i Danmark: “For mig, var det meget vigtigt, at jeg kom til MadMekka, for når jeg sammenligner mit liv fra starten, hvor jeg var meget sådan...jeg havde ikke så mange venner, ik', og man er meget sådan...ensom...meget alene” (Hakim:286-288). Dayo beskriver en lignende følelse, da han forklarer, hvorfor han synes, det er vigtigt med et sted som MadMekka:

“Nu kender jeg mange fra DFUNK og har en masse venner, men der er mange...for vi er jo flygtninge her, vi kender ikke nogen, vi har ikke nogen...den første gang da jeg kom her...jeg kendte ikke nogen danskere eller havde heller ikke nogen venner fra Eritrea, så jeg sad bare derhjemme og kedede mig.” (Dayo:674-677).

Således adskiller de frivillige med flygtningebaggrunds vej til MadMekka og den indledende motivation sig fra de frivillige med dansk baggrund, hvor forskellen bliver, at de frivillige med flygtningebaggrund i første omgang opsøgte MadMekka med henblik på at finde netværk og senere blev opfordret og takkede ja til at blive frivillig med henblik på blandt andet at *give tilbage*.

Danske DFUNK'ere som deltagere - deltagerne med dansk baggrund

Blandt deltagerne viser der sig ligeledes en forskel i vejen til MadMekka, som på samme måde som hos de frivillige optegner en forskel mellem deltagerne, der knytter sig til deres forskellige baggrunde. I mine interviews med deltagerne med dansk baggrund, viser det sig hurtigt, at de alle tre er eller har været frivillige i andre DFUNK projekter. Da jeg beder dem fortælle om deres indledende motivation for at indgå i MadMekka som deltagere, kobler de alle deres svar med deres motivation for at være frivillig i andre DFUNK projekter - måske fordi det, trods de forskellige roller, er svært at adskille fra hinanden. Eksempelvis forklarer Rune, at det er vigtigt for ham at kunne gøre forskel ved at tilbyde sit venskab til de flygtninge, der gerne vil have danske venner:

“...man føler, man kan hjælpe en masse mennesker. Fordi mange flygtninge de vil jo gerne have nogle danske venner, så det er bare fedt. [...] Også bare. Også det der med at gøre en forskel. At man føler, man gør noget godt.” (Rune:165-167 og 172).

Balder beskriver på samme måde, hvordan det for ham er vigtigt at engagere sig i DFUNK-projekter for at hjælpe gruppen af unge flygtninge, som han beskriver som relativt udsatte: “Og så synes jeg også det er fedt og vigtigt for mig at hjælpe den her gruppe, som er relativt udsatte i Danmark.” (Balder:37-38). Der synes altså ikke umiddelbart at være en forskel på, hvorfor Balder engagerer sig som frivillig i andre DFUNK-projekter eller som deltager i MadMekka. Nanna beskriver, på linje med de to frivillige med dansk baggrund, Troels og Eva, hvordan hendes motivation for at være en del af DFUNK blandt andet er båret af politisk indignation og et ønske om at gøre op med den negative diskurs, der omkranser flygtninge i Danmark:

“... hvis jeg havde stået i den situation, hvor jeg kom til et nyt land, så tror jeg bare, at jeg ville synes, det ville være helt vildt rart, hvis der var nogen, der gad at vise hensyn, eller bare være en lille smule positive ift...man hører jo alle dem, der er imod det...måske...jeg kommer fra en lille by, hvor der godt kan være nogle kommentarer til og "de kommer bare her" [...] og jeg ville gerne prøve at være en del af det mere positive miljø i stedet for ikke at gøre noget ved det. “ (Nanna:19-25)

Nanna forklarer altså, hvordan hun ser sit engagement som et modspil til at forholde sig passivt til en ellers negativ diskurs og i stedet melde sig aktivt ind i et mere positivt miljø. At Rune, Nanna og Balder har svært ved at adskille motivationen for at agere deltagere til MadMekka fra deres motivation for at være frivillig i andre DFUNK projekter, tolker jeg som en indikation på, at deres deltager-engagement i MadMekka på lige fod med deres frivillig-engagement er båret af en vision om at være med til at gøre en forskel for gruppen af unge flygtninge i Danmark.

Da vi i interviewene bevæger os mere ind på deres faktiske engagement som *deltagere* i MadMekka, nævner de alle, at deres engagement i MadMekka er en mere uforpligtende og løs måde at være aktiv i DFUNK på. Eksempelvis beskriver Balder, hvordan han efter at have boet i Jordan i et halvt år kommer tilbage til København og har lyst til at blive frivillig igen, men har travlt med sit speciale, og derfor ser sit deltagende engagement til MadMekka som en mere uforpligtende mulighed for stadig at engagere sig i DFUNK:

“Så var jeg kommet tilbage i vinteren 2019, og så tænkte jeg, at det ville være fedt at komme i gang med noget frivilligt arbejde, men så havde jeg lidt travlt med specialet, så tænkte jeg, at det bare at deltage i MadMekka ligesom kunne være lidt mindre...lidt mere uforpligtende end at blive frivillig.” (Balder:53-56).

Jeg tolker således Balders beskrivelse af sit deltagende engagement som en erstatning for det mere forpligtende frivillige engagement, han ikke har tid til. Nanna beskriver også, hvordan hun opsøger MadMekka i håbet om at finde en DFUNK aktivitet, hvor hun ikke behøver at tage ansvar:

“Og så prøvede jeg det her MadMekka, hvor man bare kommer og ikke er frivillig, men hvor man bare kan komme og være sammen med de mennesker, der er der, uden at have noget ansvar. Og det var bare rigtig rart for en gangs skyld at faktisk deltage i de her arrangementer uden at skulle stå at være den person, der var ansvarlig for det.” (Nanna:54-58)

Nannas definition af MadMekka som et af *de her arrangementer* tolker jeg som et udtryk for, at hendes engagement som deltager i MadMekka stemmer overens med hendes tidligere nævnte ønske om at melde sig ind i et mere positivt miljø, der udviser en imødekommenhed over for unge flygtninge i Danmark. Jeg ser altså, at både Balder og Nanna rationaliserer sig frem til, at de også i rollen som deltagere kan være med til at gøre en forskel.

En jagt på venner og netværk - *deltagerne med flygtningebaggrund*

Under mit observationsstudie til MadMekka i København falder jeg i snak med to faste deltagere, Heydar og Nahid, som begge er kommet til Danmark som flygtninge fra henholdsvis Afghanistan og Iran. Snakken falder hurtigt på, hvor glade de er for at komme til MadMekka, og da jeg spørger, hvorfor, er de enige om, at det er fordi “at folk er meget åbne og man føler sig velkommen” (feltnoter:62). Jeg spørger lidt mere ind til deres indledende motivation for at komme til MadMekka, og her fortæller Nahid, hvordan han så MadMekka som en mulighed for at møde nogle nye mennesker og få nogle danske venner på sin egen alder. I mine feltnoter skriver jeg:

“Jeg spørger mere indgående til deres indledende motivation for at dukke op, og her svarer Nahid bl.a. at det for ham var en oplagt mulighed for primært at møde

nogle danske jævnaldrende og også for at møde nogle andre unge, som også var kommet til Danmark som flygtninge. Han fortæller, hvordan han i 2017 får opholdstilladelse og flytter til København, hvor han nærmest ikke kendte nogen danskere – og dem han kendte var væsentligt ældre end ham selv. Han forklarer, hvordan det tiltalte ham, at man i DFUNK kunne møde andre unge og være fælles om at være unge.” (Feltnoter:61-67)

Det er altså et ønske om at få et netværk og nogle venner, der har ledt vejen til MadMekka for deltagerne med flygtningebaggrund. Dette synes at adskille sig en del fra de begrundelser, som deltagerne med dansk baggrund opstiller, der i højere grad handlede om at gøre en forskel på en mere uforpligtende måde end i rollen som frivillig. Således demonstreres der en forskel i deltagerens veje til MadMekka, der, som hos de frivillige, ligeledes knytter sig til deres forskellige baggrunde.

Dynamikker af sympati og taknemmelighed

Ovenstående empiriske udredning peger på, at der er en betydelig forskel i aktørernes vej til MadMekka og den indledende motivation - både internt i frivilligruppen og også blandt deltagerne. Det er interessant, hvordan der særligt i skellet mellem kategorierne *flygtningebaggrund* og *dansk baggrund* udspiller sig nogle forskelle, som ser ud til at gå på tværs af kategorierne *frivillig* og *deltager*. Jeg tolker de danske aktørers italesættelser af politisk indignation og medfølelse med gruppen af unge flygtninge som et udtryk for sympati. Derfor vil jeg i den følgende teoretiske diskussion tage udgangspunkt i Candance Clarks sympatiteori, for således at komme nærmere en forståelse af, hvilken betydning forskelle i vejen til MadMekka og den indledende motivation, kan have for de dynamikker, der præger de relationer, der skabes mellem aktørerne.

Sympati forstås, ifølge Candance Clark, som en følelse, der både skaber sociale bånd og sociale barrierer, idet det er en følelse, der forbinder de stærke med de svage, de ressourcestærke med de ressource svage: “its display reflects, and feeds back on, the power and intimacy dimensions of relationships” (Clark, 1987:291). Clark pointerer, at faktorer såsom alder, social klasse og køn kan have en betydning i forhold til, hvem der positioneres som henholdsvis stærke og svage i den konkrete situation, men at det først og fremmest handler om et følelsesmæssigt overskud og underskud (Ibid). Ved at forstå dele af den motivation, der ligger til grund for flere af de danske aktørers engagement i MadMekka, som sympati, kan man forstå deres involvering i MadMekka som en måde, hvorpå de handler på deres sympati ved at skabe sociale bånd til dem, de har

medfølelse med. Det er relevant at dvæle ved sympatiens fokus, som flere steder centrerer sig omkring den uretfærdige behandling og omtale af flygtninge. Eksempelvis når deltageren, Nanna, som tidligere eksemplificeret, forklarer, hvordan hun ønsker at udtrykke en positiv imødekommethed over for flygtninge, der er nye i Danmark:

“... hvis jeg havde stået i den situation, hvor jeg kom til et nyt land, og så tror jeg bare, at jeg ville synes, det ville være helt vildt rart, hvis der var nogen, der gad at vise hensyn, eller bare være en lille smule positive ift...man hører jo alle dem, der er imod det...måske...jeg kommer fra en lille by, hvor der godt kan være nogle kommentarer til og "de kommer bare her"” (Nanna:20-24).

Nanna udtrykker her en medfølelse, der tager afsæt i de mange negative, og ifølge Nanna, uretfærdige kommentarer, der ellers rettes mod nytilkomne flygtninge. Det er ikke kun i spørgsmål om den indledende motivation, at følelser af sympati udtrykkes. Eksempelvis diskuteres vigtigheden af et sted som MadMekka blandt de frivillige i fokusgruppen i København. Her nævner Troels blandt andet, at det er vigtigt for ham, at unge flygtninge “møder nogle danskere der vil dem” (Troels:268). Denne pointe leder på samme måde som Nannas udsagn tilbage til en medfølelse med flygtninge, der til dagligt møder omtale og politik, der er fremmedgørende. Også Anna stemmer i med denne pointe og siger:

“Jeg tror også, jeg både synes, det er vigtig med det sociale aspekt, at man kan mødes på tværs af, hvad man laver, og hvor man er fra og alle mulige ting, men så også sådan mere, jeg ved ikke, om man skal kalde det politisk, men at man bliver bombarderet så meget ude i samfundet med os og dem, og alle de forskellige mennesker, der er i vores samfund. Og så ligesom bare slå en streg i sandet og så bare mødes, uden at der er forskel.” (Anna:680-684)

Det er interessant, hvordan følelser af sympati italesættes af aktører med dansk baggrund på tværs af kategorierne *frivillig* og *deltager*. Dette tyder på, at både frivillige og deltagere med dansk baggrund er drevet af et ønske om at gøre en forskel for gruppen af unge flygtninge, som ifølge dem behandles og omtales uretfærdigt. Candance Clark pointerer i sin sympatiteori, at sympati også kan være et vurderingsspørgsmål, om hvem der har ret til sympati, hvormed sympatien indlejres i moralske dramaer - eksempelvis omkring retfærdighed (Bloch, 2017:240). Den sympati der udtrykkes i de ovenstående eksempler, tager afsæt i en oplevelse af en uretfærdig behandling og kan dermed ses som en social bekræftelse af den kollektive værdi, retfærdighed.

Sympati udspringer, ifølge Clark, af medmenneskelige relationer og er socialt skabte, hvorfor man må forstå sympati som en udveksling mellem mennesker. I forlængelse heraf fremlægger Clark sympati som en emotionel gave, hvormed der åbnes for spørgsmål om tilbagebetaling, eksempelvis i form af taknemmelighed: “Paying gratitude for sympathy signifies that one is in, and

acknowledges being in, a position of need.” (Clark, 1987:311). Derfor er det også interessant at gå tilbage til Hakims begrundelse for at sige ja til opfordringen om at blive frivillig, hvor Hakim blandt andet forklarer, hvordan det handlede om at *give tilbage* på den imødekommenhed og åbenhed, han har mødt hos de frivillige til MadMekka:

“... i starten var jeg jo med som deltager. Hvor man ser nogle seje frivillige, hvor de giver alt, hvad de har. Så bliver man hilst på, og man vil også gerne give tilbage. Og det var derfor, jeg startede. For at prøve at være frivillig. Hvor man måske også kan lære meget nye ting. Man lærer rigtig meget, og man giver og får også tilbage.” (Hakim:84-87)

Hakims ønske om at *give tilbage* kan forstås som et udtryk for taknemmelighed, hvormed han anerkender værdien af de frivilliges ”gave” i form af sympati. Det er samtidigt værd at bemærke, at tilbagebetalingen ikke går direkte til de frivillige. Når Hakim forklarer, hvordan han ved at blive frivillig kan *give tilbage*, bliver det nemlig nærmere et spørgsmål om at *give videre* - til andre deltagere. Clark pointerer, at tilbagebetalingen af den emotionelle gave ikke behøver at tilfalde den originale donor, men kan også blive værdsat, hvis den gives til eksempelvis samfundet som helhed: “...returns for social "gifts" do not have to accrue to the original donor to be considered valuable.” (Clark, 1987:311). Ved at arbejde med sympati som en emotionel gave, kan man ikke desto mindre få øje på, hvordan der kan opstå en, ofte ikke-bevidst, udveksling mellem mennesker, som markerer en forskel mellem de to parter og sympatimodtagerens underlegne position (Bloch, 2017:246).

Det er interessant i Hakims udsagn, at han slutter af med at sige, at han lærer meget som frivillig og *giver og får også tilbage*. Han taler sig her ind i en lignende emotionel udveksling, hvor han som frivillig *giver* noget af værdi og som tak *får* noget tilbage. Dog bliver det særligt interessant, da jeg spørger ind til, hvad det er, han får tilbage, hvortil Hakim svarer: “Venner måske. Det sociale. Man er sammen for at hygge sammen.” (Hakim:953). Hakims oplevelse af den emotionelle udveksling, ser altså lidt anderledes ud end den, Clark foreslår, idet tilbagebetalingen på hans frivillige indsats bliver italesat som venner og socialitet. Det er spændende, at sammenligne Hakims oplevelse af det, han personligt får ud af at være frivillig med eksempelvis den frivillige, Sofies, oplevelse. Sofie beskriver nemlig sit personlige udbytte af sin frivillige indsats som en positiv følelse, der baseres på at gøre andre mennesker glade: “For mig tror jeg også, det er det, man gør så mange mennesker glade ved at være her, for det kan man jo virkelig mærke, at der er så god stemning, og at folk virkelig godt kan li' at komme her.” (Sofie:283-285). Deltageren Rune, forklarer også, da vi snakker om hans motivation for at deltage i MadMekka, og han dertil nævner sin motivation for at engagere sig frivilligt i andre DFUNK projekter, hvordan han føler, han er med til at gøre en forskel ved at tilbyde sit venskab til flygtninge, og at dette føles godt:

“...man føler, man kan hjælpe en masse mennesker. Fordi mange flygtninge de vil jo gerne have nogle danske venner, så det er bare fedt. [...] Også bare. Også det der med at gøre en forskel. At man føler, man gør noget godt.” (Rune:165-167 og 172).

I sammenligningen mellem Hakim, Sofie og Rune ser man altså en forskel i, hvem aktørerne mener, den frivillige indsats gør godt for. Hakim forklarer, at han selv får venner, mens Sofie og Rune forklarer, hvordan de gør en forskel for andre ved at være frivillige og tilbyde deres venskab. På den måde markeres der ikke blot en forskel i udvekslingen af sympati mellem mennesker, men også en forskel i, hvad der betragtes som den emotionelle tilbagebetaling, som lader til at være påvirket af, hvilken position du har i den sociale kontekst.

Og hvordan har disse dynamikker af sympati og taknemmelighed så betydning for de faktiske relationer, der skabes mellem aktører i MadMekka? I min samtale med de to deltagere, Nahid og Heydar, nævner de, hvorfor de tror, at danskere engagerer sig i et initiativ som MadMekka. Særligt Heydar er af den overbevisning, at danskerne kommer til MadMekka af velgørenhed, fordi de har ondt af flygtninge og ønsker at hjælpe - at de nærer sympati. Han begrundede denne overbevisning med hans oplevelse af, at de venskaber, der dannes i MadMekka kun er venskaber inden for MadMekkas rammer:

“Jeg tror ikke, at danskerne kommer her, fordi de synes, det er sjovt at være sammen med os, men fordi det er velgørenhed for dem. Det mærker jeg særligt, når jeg spørger dem, om de vil til et eller andet event sammen - uden for MadMekka - og det bliver afvist.” (Feltnoter:96-99).

Det er interessant med Heydars oplevelse af danskernes motivation - både fordi det stemmer overens med min analyse af aktørerne med dansk baggrund som motiveret af sympatifølelser, og fordi det samtidigt demonstrerer, hvordan en forskel i motivationen for at indgå i en aktivitet som MadMekka, kan være med til at skabe nogle ikke-intenderede ulighedsskabende dynamikker og konsekvenser, som når Heydar pointerer, hvordan han føler sig talt ned til:

“Heydar snakker om ’underlegenhedskompleks’ - han føler sig talt ned til og snakker meget om, at føler han bliver mødt af en allerede-indtaget idé om, hvem han er, defineret ud fra hans baggrund som flygtning. Han føler, at folk snakker til ham, som om han er uintelligent. Det oplever jeg også flere gange i løbet af samtalen, hvor han gør opmærksom på, at han “altså godt ved, hvad jeg mener” (Feltnoter:102-107).

En utilsigtet konsekvens af dynamikker af sympati og taknemmelighed kan altså være, at sympatimodtageren føler sig fastlåst i en underlegen position, hvor vedkommende *først og fremmest* opfattes som én man har ondt af og føler medfølelse med, hvorfor der i relationen opstår en ulighed, som kan ledes tilbage til aktørernes forskellige motiver og veje ind i fællesskabet. Det, der er

interessant ved dette fund, er blandt andet, at det ikke ser ud til at være afgørende, hvorvidt man er *frivillig* eller *deltager*, men derimod hvorvidt man har *flygtningebaggrund* eller *dansk baggrund*.

Del 2: Vampyrisk afhængighed og fastlåste forventninger

I nærværende kapitel tager jeg afsæt i en forståelse af de relationer, der dannes mellem aktører i MadMekka med dansk baggrund og flygtningebaggrund, som en såkaldt ”hjælperelation”. Denne forståelse bygger dels på en opfattelse af MadMekka, der i kraft af sin placering under Dansk Flygtningehjælp Ungdom, som overordnet “arbejder for god integration og for at forbedre livsvilkårene for personer, der er kommet til Danmark som flygtninge” (DFUNK, 2020a), må forstås som et frivilligt socialt integrationsprojekt, hvor flygtninge gennem sociale fællesskaber skal *hjælpes* til et bedre liv og en god integration. Derudover bakker jeg ideen om en hjælperelation op med resultaterne fra det forudgående kapitel, hvor jeg fandt, at både frivillige og deltagere med dansk baggrund er motiveret af et ønske om at gøre en forskel for gruppen af unge flygtninge. Dermed indtager de en position som den ”hjælpende” og konstruerer samtidigt aktørerne med flygtningebaggrund som de ”hjulpe”. Med afsæt i mit teoretiske bagtæppe i form af Staunæs og Søndergaards justering af intersektionel teori og deres pointering af det majoritetsinkluderende princip (Staunæs og Søndergaard, 2006:49), lader jeg mig inspirere af Martha Padovan-Özdemir og Trine Øland (2017) samt Tess Lea (2008). Padovan-Özdemir, Øland og Lea argumenterer for, at man ved at forskyde opmærksomheden til at inkludere begge sider af en såkaldt hjælperelation kan få øje på, hvordan hjælperen skaber sig selv i relation til den, vedkommende ønsker at hjælpe - i dette tilfælde aktørerne med flygtningebaggrund (Lea, 2008:7). Jeg vil i det følgende først udrede, hvordan flere af de danske aktører er drevet af en ambition om et personligt udviklingsmål. Dernæst vil jeg komme ind på, hvordan denne ambition kan være med til at fastholde aktørerne med flygtningebaggrund i en position som de ‘hjulpe’, hvor deres baggrund som flygtning bliver definerende for både andres opfattelse af deres rolle i fællesskabet samt deres egen opfattelse af rollefordelingerne til MadMekka.

En vampyrisk afhængighed

Flere forskere med interesse for det frivillige felt har påpeget udfordringer ved frivilliges jagt på berigende oplevelser og en identitet som den godhjertede hjælpende (Eliasoph, 2011; Padovan-Özdemir og Øland, 2017). En af de udfordringer, der anfægtes hos Padovan-Özdemir og Øland, er blandt andet, hvordan flygtninge i frivilligt socialt hjælpearbejde konstrueres som uendeligt

hjelpekrævende, mens de frivilliges behov for en identitet som den godhjertede hjælpende falder mere eller mindre i baggrunden (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:48). Som anslået i indledningen til dette kapitel, ønsker jeg at udvide mit analytiske blik til netop også at inkludere den ”hjælpende”, som i denne kontekst ikke forstås som de frivillige, men som aktørerne i MadMekka med dansk baggrund generelt, for dermed få øje på den ”menneskelige” side af det velmenende og hjælpende arbejde (Lea, 2008:13). Med udvidelsen af mit analytiske blik bliver det eksempelvis relevant at dvæle ved den frivilliges, Troels, kommentar til sin motivation for at blive frivillig, hvor han blandt andet nævner et personligt ønske og en ambition om at blive et mere rummeligt menneske ved at komme i kontakt med nogen, der har haft sværere vilkår end ham selv:

“Og så flyttede jeg tilbage til København og tænkte, at jeg rigtig gerne ville være frivillig igen i DFUNK, fordi jeg synes, at der bliver lavet noget rigtig meningsfuldt arbejde. Og fordi jeg tror, jeg kan lære meget om andre mennesker. Altså blive et mere rummeligt menneske af at komme i kontakt med nogen, der har haft sværere vilkår end mig selv.” (Troels:99-103).

Troels fremsætter altså et ønske om at opnå en grad af selvudvikling som et led i hans frivillige arbejde, og konstruerer på den måde et billede af sig selv som et mere rummeligt menneske, hvor rummeligheden indtræder i *mødet* med dem han, gennem sit frivillige engagement i MadMekka, ønsker at hjælpe. På den måde bliver Troels’ ønske om at blive et mere rummeligt menneske altså netop et eksempel på, hvordan han som ”hjælper” skaber sig selv i relation til de ”hjulpne”.

Et andet eksempel på, hvordan ”hjælperen” skaber sig selv i relation til den ”hjulpne”, er, når deltageren, Balder, udtrykker, hvordan det er fedt og vigtigt for ham at hjælpe: “Og så synes jeg også det er fedt og vigtigt for mig at hjælpe den her gruppe, som er relativt udsatte i Danmark.” (Balder:37-38). Balders pointering af, at det er fedt og vigtigt for *ham* at hjælpe gruppen af unge flygtninge, er et eksempel på, hvordan ambitionen om en identitet som den godhjertede hjælpende gemmes bag visionen om at hjælpe de trængende. Ved at udvide blikket til at inkludere begge parter i en såkaldt ”hjælperrelation” kan man på den måde få blik for, hvad Tess Lea kalder, hjælperens *vampyriske afhængighed*. Hjælperens vampyriske afhængighed markerer ”hjælpens indre modsigelser, idet hjælperen både dræner den nødstedte for virke og energi (via problematiseringer), samtidigt med at hjælperen søger at tilføre den nødstedte energi (via interventioner)” (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:39). Med udgangspunkt i dette kan man altså forstå Troels og Balders beskrivelser af gruppen af unge flygtninge som “relativt udsatte” og “nogen, der har haft sværere vilkår” som problematiseringer, der kan løses via den frivillige meningsfulde intervention. Ved at forstå hjælperrelationen som karakteriseret ved en såkaldt ”vampyrisk afhængighed” kan man altså forstå relationerne mellem aktørerne med dansk baggrund og aktørerne med flygtningebaggrund

(”hjælperen” og ”den hjælpne”) som præget af interne ulighedsskabende dynamikker, hvor aktørerne med flygtningebaggrund fastholdes i en position som evigt forbedringsværdige mål for hjælperens intervention.

En forventet rollefordeling

Men hvordan kommer denne tilsyneladende fastlåste position for aktørerne med flygtningebaggrund til udtryk i praksis, og er der samtidigt tale om en ligeledes fastslået forventning om, hvilke roller og positioner aktørerne med dansk baggrund kan indtage? Inspireret af Staunæs og Søndergaards faglige opmærksomhed på hvordan mennesker blandt andet skaber betydning i samspil og interaktioner med hinanden, vil jeg i følgende afsnit analysere eksempler på forskellige aktørers udlægninger af den forventelige rollefordeling til MadMekka. På den måde ønsker jeg at undersøge, hvordan ”sociokulturelle kategorier (gen- eller om)skabes igennem de spejlinger og tolkninger, konkrete personer møder, qua de kropstegn andre aflæser deres kategoritilhør ud fra.” (Staunæs og Søndergaard, 2006:46). Jeg vil ligeledes illustrere, hvordan denne proces af spejling og tolkning skaber nogle forventninger, som har konsekvenser for, hvad der opfattes som naturligt og selvfølgeligt for nogen, og hvad der samtidigt opfattes som unaturligt og utroværdigt for andre (Ibid).

I min samtale med de to deltagere med flygtningebaggrund, Nahid og Heydar, lægger jeg mærke til, at Nahid, i sin beretning om MadMekka, bliver ved med at referere til en todelt opdeling af aktører til MadMekka. I mine feltnoter skriver jeg: ”Noget der er særlig spændende med Nahids historie, er at han bliver ved med at referere til en opdeling, der hedder flygtning og frivillig. Da jeg spørger ind til, hvem han mener, når han siger ”frivillige”, svarer han: ”danskerne”.” (Feltnoter:78-80). Det synes altså naturligt for Nahid, at kategorierne, *dansk baggrund* og *frivillig*, i konteksten af MadMekka, kommer ud på ét.

Den danske deltager, Balder, giver, på linje med Nahid, også udtryk for en rollefordeling, der afspejler nogle for-givne-tagne forventninger, da han beskriver sammensætningen af frivilligruppen: ”Jeg vil sige, der er de her frivillige koordinører, de frivillige, mit indtryk er, at de alle er etnisk danske. Og altså, det er meget den her åbne type, meget lyttende. Som ligesom tager initiativ til og sørger for, at alle har det godt.” (Balder:120-122). Balder giver altså på samme måde som Nahid udtryk for en forventning om en naturlig forbindelse mellem kategorierne, *dansk*

baggrund og *frivillig*. Modsat Nahid, lader det dog ikke til, at Balder forstår kategorien, *dansk baggrund*, som begrænset til at kunne spille sammen med kategorien, *frivillig*. Jeg tolker i stedet Balders beskrivelse af frivilligruppen som en forventning om, at kategorien, *frivillig*, for ham naturligt hænger sammen med det at have *dansk baggrund*.

Et lignende eksempel finder jeg hos den danske deltager, Rune. Rune fortæller mig om, hvorfor han synes, at MadMekka i første omgang lød som et spændende tilbud:

“Og så tænkte jeg, det lyder da fedt, det er en god begivenhed. Der er gratis mad, man kan hyggesnakke derovre, og man kan møde andre DFUNK'ere. Og deltagerne kan få nogle gode oplevelser og måske blive inspireret til at være med i andre grupper.” (Rune:35-38)

Jeg lægger mærke til, at Rune taler om *deltagerne* som en gruppe, han ikke er en del af, og jeg spørger derfor, hvem han mener, når han siger ”deltagerne”. Hertil svarer han først lettere forvirret: “Nå ja...Jeg er selvfølgelig også deltager, kan man sige...”, og tilføjer efterfølgende, at han refererede til de deltagere, der er en del af den lokale DFUNK-gruppe, han er frivillig i: “Jamen, så mener jeg de deltagere i min DFUNK gruppe. Altså det er jo sådan nogle flygtninge og nydanskere fra forskellige steder.” (Rune:47-49). Jeg finder det interessant, at Rune tilføjer “kan man sige”, da det går op for ham, at han, i kontekst af MadMekka, også selv går under kategorien deltager. Hans tilføjelse af “kan man sige” tolker jeg som en distancering til det at være deltager, da han måske i højere grad identificerer sig som frivillig.

Jeg oplever også selv under mit observationsstudie, hvordan der eksisterer nogle særlige forventninger til, hvem der kan indtage hvilke roller, og hvem der i kraft heraf forventes at have svarene på ens (praktiske) spørgsmål. Jeg lægger mærke til, at dette synes at falde tilbage på, hvilken baggrund man har. I mine feltnoter skriver jeg:

“Jeg går tilbage til hyggeområdet og sætter mig ned ved en gruppe, der er i gang med et spil. De vil gerne spille UNO, og jeg bliver spurgt, om jeg ved, om der er et ekstra spil et sted. Jeg siger, jeg ikke er frivillig. ”Er du ikke?”, lyder det forundret som svar. En af de andre deltagere med flygtningebaggrund siger “prøv at spørg Eva eller Josefine”. Det er lidt interessant, for ved bordet ved siden af sidder Hakim og Dayo, som også er frivillige, mens Josefine og Eva er langt væk.” (feltnoter:43-48)

Således endnu et eksempel på, hvordan der lader til at være knyttet en selvfølgelighed til koblingen mellem kategorierne *frivillig* og *dansk baggrund*, når jeg som ny deltager til MadMekka bliver spurgt om hjælp. Jeg forstår dermed både min egen, Josefines og Evas danske baggrund som afgørende for forventningen om, at vi måtte vide, hvorvidt der skulle være et spil UNO mere, og ligeledes Hakim og Dayos flygtningebaggrund som afgørende for, at de ikke bliver spurgt om hjælp. Denne observation giver en dybde til Dayos egen oplevelse af andres aktørers opfattelse af

ham som frivillig, som han nævner under fokusgruppeinterviewet med de frivillige i København: "Men de kender ikke mig som frivillig, så når jeg fortæller dem det, bliver de bare overrasket: "er du frivillig her?" (Dayo:828-829). Dayo oplever altså, at folk generelt bliver overrasket, når han fortæller dem, at han er frivillig, og når jeg holder Dayos oplevelse op mod min observation, synes denne overraskelse at være begrundet i, at han i kraft af sin baggrund som flygtning ikke forventes at gå under kategorien *frivillig*, at koblingen mellem *flygtningebaggrund* og *frivillig* synes unaturlig og utroværdig.

Ovenstående empiriske udredning peger på, at der eksisterer nogle mere eller mindre fastlåste forventninger til rollefordelingerne til MadMekka, hvor kategorien, *flygtningebaggrund*, knyttes til kategorien, *deltager*, mens kategorien, *dansk baggrund*, forbindes med kategorien, *frivillig*. I forlængelse af resultaterne fra foregående afsnit, hvor jeg fandt, at relationerne er præget af en såkaldt vampyrisk afhængighed, hvor aktørerne med dansk baggrund skaber sig selv i relation til aktørerne med flygtningebaggrund, finder jeg altså, at denne konstruktion af aktørerne med dansk baggrund som "de hjælpende" og aktørerne med flygtningebaggrund som "de hjulpe" skaber nogle ubevidste forventninger om, hvilke kropstegn (eksempelvis hudfarve), der knytter sig til hvilke kategorier, *frivillig* eller *deltager*. Denne forventning konstruerer en yderligere idé om, hvad der i kraft heraf synes unaturligt og naturligt hos hvem (Staunæs og Søndergaard, 2006:46). Rune finder det unaturligt at kategorisere sig selv som frivillig, og Dayo oplever, hvordan folk finder det unaturligt, at han er frivillig. Nahid finder det naturligt, at aktørerne med dansk baggrund er frivillige, og Balder finder det naturligt at frivilliggruppen består af udelukkende danskere.

Disse forventninger til rollefordelingerne i MadMekka, ser jeg dog ikke stamme udelukkende fra aktørerne med dansk baggrunds konstruktion af sig selv som de hjælpende i relation til aktørerne med flygtningebaggrunds behov for hjælp. Ved at hæve mig over de konkrete relationer, der etableres i MadMekka og i stedet kigge på relationer skabt i frivilligt socialt arbejde generelt, finder jeg, i forlængelse af Villadsens spørgsmål ved det frivillige felt som et magtfrit domæne (Villadsen, 2008), at det frivillige sociale arbejde forudsætter en præmis om én gruppes underskud (deltagerne) og en anden gruppes overskud (de frivillige). Sagt på en anden måde: Det frivillige sociale arbejde er afhængigt af frivilliges overskud og deltageres underskud. Uden deltageres underskud og behov for hjælp er der ikke brug for intervention, og uden de frivilliges overskud og ønske om at hjælpe findes ingen intervention. Altså ser jeg en nuancering af den vampyriske afhængighed, der strækker sig ud over det konkrete møde, og i stedet omfavner hele

den frivillige sociale indsats, hvor nogen fastholdes i en position præget af underskud, og andre i en position præget af overskud.

Del 3: Roller i frivilliggruppen

I dette kapitel sætter jeg fokus på de to frivilliggrupper, jeg har observeret og interviewet. Dette vælger jeg at gøre, da jeg i min empiri har fundet, at der internt i frivilliggrupperne eksisterer en række ikke-intenderede, men dog ulighedsskabende dynamikker. Dette til trods for en empowerment-skabende tankegang om inddragelse og engagement af frivillige, der selv har flygtningebaggrund. Disse synes at give en yderligere nuance til resultaterne fra de foregående kapitler, hvor der her tegner sig et billede af, hvilke konkrete konsekvenser de ulighedsskabende dynamikker kan have for den enkelte frivilliges konkrete muligheder og begrænsninger inden for organisationen grundet særlige kategori-toninger (Staunæs og Søndergaard, 2006:46). Inspireret af sociologen, Nina Eliasophs problematisering af *the matra of empowerment* (2016) og Trine Ølands kritiske refleksioner omkring ideen om *human development as being technically governable* (Øland, 2019), tager jeg i dette kapitel teoretisk afsæt i en kritisk tilgang til empowerment-skabende projekter, hvor jeg i samspil med empiriske fund udfordrer DFUNKs vision om at “unge, der er kommet til Danmark som flygtninge, kan tage et ansvar i DFUNK” (DFUNK, 2020a) og organisationens fokus på “inddragelse og ejerskab af aktiviteter” (Ibid). I spørgsmålet om udfordringer ved at gøre deltagere med flygtningebaggrund til frivillige inddrager jeg desuden Candace Clarks analyse af emotionelle mikropolitikker og hendes pointer om You-first strategier, hvor målet er at give den anden plads (Clark, 2004:412).

At stige i graderne - fra deltager til frivillig

De to fokusgrupper bestod begge steder af et udsnit af frivilliggrupperne i henholdsvis Aarhus og København. I begge fokusgrupper var der som tidligere nævnt både frivillige med dansk baggrund og flygtningebaggrund til stede. Som beskrevet i metodeafsnittet, havde nogle af informanterne meldt sig frivilligt på baggrund af opslagene i de to Facebook-grupper, mens andre var kommet til gennem den såkaldte sneboldmetode, hvor gruppernes frivilligkoordinatorer havde opfordret dem til at deltage i fokusgrupperne. Grunden til, at jeg fremhæver informantudvælgelsen her, skyldes, at det i begge fokusgrupper viste sig at være de frivillige med flygtningebaggrund, der blev rekrutteret via sneboldmetoden. Chansen for at dette skyldes tilfældigheder er selvfølgelig en mulighed. Da jeg alligevel vælger at nævne dette, hænger det sammen med, at empirien tegner et generelt mønster af, at de frivillige med flygtningebaggrunds kompetencer i forbindelse med eksempelvis madlavning

eller det at kunne varetage opgaven som frivillig flere gange italesættes og til dels synes betinget af opfordringer fra de frivillige med dansk baggrund. Dermed bliver tilmeldelsen til fokusgrupperne altså et spændende startskud til spørgsmålet om roller i frivilligruppen.

Som udredt under aktørernes forskellige veje og motiver til at blive en del af MadMekka, fandt jeg, at de tre frivillige med flygtningebaggrund, som tog del i mine fokusgruppeinterviews, alle var blevet frivillige på baggrund af en opfordring fra andre frivillige. Dette fund stemmer godt overens med et mere generelt billede af bevægelsen fra deltager til frivillig i DFUNK, som evalueringsfirmaet, Actant, afdækker i en kvalitativ undersøgelse af den effekt, som længerevarende engagement i DFUNK har for unge med flygtningebaggrund (Simonsen og Amlund, 2019). Her finder forfatterne til undersøgelsen blandt andet, at over halvdelen af de unge med flygtningebaggrund, som er gået fra at være deltagere til at blive frivillige, er blevet opfordret til det (Ibid:41). At frivillige, uafhængig etnisk baggrund, ofte rekrutteres gennem netværk, venner og familie, er et udbredt fund i frivilligforskning (Fridberg og Henriksen, 2014). Grunden til, jeg alligevel vælger at fremhæve pointen om opfordringer her, skyldes to overvejelser. Først og fremmest foreligger der i min empiri ikke indikationer på, at nogle af de frivillige med dansk baggrund er blevet rekrutteret eller opfordret til at være frivillige af deres netværk på samme måde som de frivillige med flygtningebaggrund. Derudover er min begrundelse for at fremhæve et mere generelt mønster af opfordringer som afgørende for flygtnings vej til rollen som frivillig, at DFUNK som organisation aktivt arbejder for at gøre unge flygtninge til frivillige, hvorfor jeg ser en grund til at stille spørgsmålstejn ved, hvem denne udvikling i virkeligheden er vigtig for. Er det de unge med flygtningebaggrund, eller er det DFUNK som organisation?

I sin bog 'Welfare Work with Immigrants and Refugees in a Social Democratic Welfare State' har Trine Øland (2019) identificeret syv symbolske ressourcer, som velfærdsarbejdet med flygtninge og migranter er bygget op omkring. Symbolske ressourcer forstås her som kulturelle elementer, der er skabt af mennesker og fyldt med mening, og som bliver brugt af mennesker til eksempelvis at handle mod andre (Øland, 2019:47). Øland illustrerer således, hvordan velfærdsarbejdet med flygtninge og migranter er baseret på en opfattelse af en bestemt symbolsk virkelighed, der reproduceres gennem det praktiske arbejde (Ibid). Heriblandt findes den symbolske ressource, *human development as being technically governable* (Ibid:100). Med denne ressource refereres der til ideen om, at udvikling blandt flygtninge og migranter kan opnås via de rette metoder, hvor man

opfordrer målgruppen til at tage et skridt ad gangen for *dermed at kravle op ad stigen* (Ibid). Som eksempel gives et frivilligdrevet Kvindehus, hvor det eksemplificeres, hvordan brugerne kan kravle op af stigen ved at gå fra at vande blomster til senere at øge ansvaret ved at stå for te og kaffe. Det fremlægges i forlængelse heraf som en god ting, at brugerne ikke nødvendigvis overvejer, at de gør noget nyttigt for deres egen udvikling og adfærd ved at tage mere ansvar. Øland pointerer, at det for velfærdsarbejderne synes afgørende, hvordan denne mere eller mindre ubevidste bevægelse op ad stigen kan iscenesættes og styres som et redskab i velfærdsarbejdet generelt (Ibid:101). Velfærdsindsatsen er altså, ifølge Øland, således bygget på en symbolsk virkelighed, hvor man stræber efter, at den enkelte opnår personlig udvikling ved øget ansvar gennem en et-skridt-adgangen-proces i retning *op ad stigen*.

Bestræbelsen om at den enkelte opnår personlig udvikling gennem øget ansvar findes som sagt også i DFUNKs vision om at unge, der er kommet til Danmark som flygtninge, kan tage ansvar samt DFUNKs generelle fokus på inddragelse og ejerskab af aktiviteter (DFUNK, 2020a). Lesley Hustinx og Frans Lammertyn opstiller i deres artikel 'The Cultural Bases of Volunteering' (2004) to idealtyper af frivillige. Den ene af disse typer frivillige, *the collective volunteer*, beskriver forfatterne som en deltagelsesform, der er bundet op på et socioøkonomisk tilhørsforhold, og hvor man som udgangspunkt er frivillig på livstid, fordi organisationen svarer til en komponent i ens identitet (Hustinx og Lammertyn, 2004:552). Ved at fortolke og justere en smule ved denne idealtypiske frivillige og lægge vægt på den del af beskrivelsen, der understreger de frivilliges dedikation til organisationens værdier og mål, ser jeg en mulighed for at forstå de danske frivillige som kollektive frivillige (Ibid). Som kollektive frivillige føler man sig nemlig ansvarlig over for organisationen som helhed. Derfor kan opfordringerne fra de danske frivillige, om at få deltagere med flygtningebaggrund til at bevæge sig fra deltager til frivillig, forstås som et udtryk for, hvordan de aktivt arbejder for at nå organisationens mål om at få unge flygtninge til at blive frivillige. I forlængelse heraf er det interessant at dvæle ved Evas begrundelse for at opfordre henholdsvis Hakim og Dayo til at blive frivillige, som hun beskriver som en simpel selvfølgelighed:

“Jeg synes tit med folk, ligesom I to; I kom mange gange og til sidst så laver I det samme arbejde, som vi gør i frivilligruppen. I hjælper hver gang med det hele og bliver til at lukke og sådan noget, så er det meget nemt at spørge: "ej, vil du ikke være frivillig?", og så spørger I "jo, hvad skal jeg?", "bare det samme, som I plejer..."” (Eva:115-118)

Det er interessant, hvordan Eva beskriver rollen som frivillig som *det samme* som det at være en aktiv deltager, og man får lyst til at spørge, hvorfor det så synes nødvendigt at bevæge sig fra

deltager til frivillig, hvis opgaven i praksis er den samme. Hertil er det spændende at trække på Ølands fund af den symbolske ressource, *human development as being technically governable*. For ved at forstå Eva som en kollektiv frivillig, der føler ansvar over for DFUNK som helhed, kan man forstå hendes opfordring til at få aktive deltagere med flygtningebaggrund til at blive frivillige som et udtryk for, hvordan hun kan være med til at styre og iscenesætte Hakims og Dayos personlige udvikling som et led i organisationens mål. Dermed kan man altså, på linje med Ølands fund, forstå det frivillige sociale arbejde i DFUNK som baseret på en symbolsk ressource, hvor det at tage ansvar og stige i graderne fyldes med mening og bruges til aktivt at handle med. Så selvom forskellen på at være aktiv deltager og frivillig ikke synes iøjnefaldende i praksis, har det en stor betydning i forhold til at nå organisationens mål som helhed. I forlængelse heraf ser jeg også pointen omkring informantudvælgelse, som nævnt i indledningen til dette afsnit, som en del af ambitionen om at fremme og iscenesætte den personlige udvikling hos aktørerne med flygtningebaggrund. Dette både fordi jeg tolker opfordringen fra frivilligkoordinatoren som et led i at øge ansvarsfølelsen hos de frivillige med flygtningebaggrund, og fordi jeg samtidigt ser den mangfoldige repræsentation i fokusgrupperne udstråle, at DFUNK som organisation faktisk har opnået det ønskede mål om at få unge med flygtningebaggrund til at tage ansvar.

“Han er så god til det”: You first-strategier som et led i en empowerment-skabende tilgang

Fokusgruppen i Aarhus bestod af tre frivillige med dansk baggrund, Iben, Hektor og Sofie, samt én frivillig med flygtningebaggrund, Kamal. Flere gange under fokusgruppen i Aarhus italesætter de danske frivillige, hvad Kamal er god til. Eksempelvis snakker vi om, hvad de frivillige føler, de bidrager med. Her er Sofie og Hektor hurtige til at forklare, hvordan de som frivillige sætter den praktiske ramme og holder overblikket over madlavningen, borddækning og sørger for, at alle har noget at lave. Iben bryder ind og siger: “Og Kamal. Du er også rigtig god til at passe risgryderne.” (Iben:210). Italesættelsen af Kamals kompetencer, blandt andet ved risgryderne, viser sig at blive et tilbagevendende element i samtalen, som kun sjældent italesættes af Kamal selv. Vi snakker videre om, hvad de som frivillige føler, de bidrager med til MadMekka, og Iben supplerer endnu engang på vegne af Kamal og forklarer, hvordan han er god til at holde overblikket i køkkenet:

“Kamal, du er f.eks. vildt god til at have overblikket over, hvor langt vi er med maden. Og du er god til at inkludere folk, når de kommer hen til dig og spørger. Det er jo tit dig, de kommer hen til, ik’? Fordi du står ved gryderne. Du er

chefkok, og det ligner du også, når man kommer ind i køkkenet. Og så er du god til at sige: "vi skal have presset nogle citroner. Det kan I hjælpe med." Eller: "vi skal have hakket noget persille til tabouleh"" (Iben:231-235)

Da vi snakker om de forskellige roller i frivilligruppen, er det igen Sofie og Hektor, der hurtigt får svaret på spørgsmålet og forklarer deres praktiske rolle i gruppen. Iben byder ind og siger, at hun synes, at de alle supplerer hinanden godt som gruppe med hver deres kompetencer, og tilføjer som eksempel endnu engang Kamals ris-kundskaber: "Kamal kan lave alle slags ris. Han er så god til det." (Iben:605). Kamal griber Ibens ros, og forklarer hvordan det at lave ris er tæt forbundet med traditioner fra hans hjemland: "Det er en tradition i mit hjemland. Hvis du inviterer din ven eller mange venner i Syrien, koger du altid ris og laver ris med forskellige krydderier." (Kamal:612-614). Hertil supplerer Iben igen med en påpegelse af Kamals kompetencer: "Og altså apropos kulturudveksling, der også foregår over MadMekka, der er du jo også vildt god til at fortælle om traditionerne omkring det, du står og laver." (Iben:616-618). Kamals kompetencer bliver altså italesat flere gange med rosende ord og positive følelser.

Candace Clark udvider i kapitlet 'Emotional Gifts and "You First" Micropolitics' (2004), hvordan emotionelle mikropolitikker mellem mennesker ikke kun handler om at skabe hierarki og vinde plads, men hvordan der også kan være tale om at give plads til andre. Hertil indfører hun en skelnen mellem to overordnede kategorier; *me first*- og *you first*-mikropolitikker. Mens *me first* handler om at tage plads, er *you first* derimod rettet mod at give den anden plads ved eksempelvis at hæve dennes plads ved at udtrykke positive følelser og ros (Clark, 2004:413). I forlængelse af Clark, kan man altså forstå Ibens behov for at italesætte Kamals kompetencer, som et led i en *you first*-strategi, hvor hun forsøger at give Kamal plads i det sociale rum, som hun måske opfatter som domineret af frivillige med dansk baggrund. Man kan tolke Ibens ros og italesættelser af Kamals kompetencer som et forsøg på at udligne det mikrohierarki, hun mærker i rummet, hvor Kamal eksempelvis nogle gange må bede om at få stillet mine spørgsmål igen: "Jeg forstår ikke dit spørgsmål?" (Kamal:66), hvortil Iben pointerer: "Det er godt du siger det, Kamal, så kan det lige blive forklaret igen." (Iben:68). Som Clark skriver, kan det at udtrykke ros og positive følelser bruges som en aktiv strategi til at modvirke hierarkiske gap: "Directing attention and positive emotions such as admiration and appreciation to an inferior to enhance his or her place and lessen the microhierarchical gap" (Clark, 2004:413). *You first*-strategien tager altså afsæt i et ønske om samarbejde, teamånd og ligeværdige relationer, men jeg finder altså modsat Clark, at det kan få en modsatrettet effekt, som i eksemplet med Iben og Kamal, hvor Ibens velintenderede ros, ender med

at runge hult i rummet, da det bliver meget tydeligt, at det udelukkende er Kamal, der får disse særligt rosende ord med på vejen. Kamal fremstår således underlegen i forhold til de andre tilstedeværende, og strategien om at udligne mikrohierarkiske gap gennem rosende ord ender i stedet med at forstærke selvsamme hierarkier, da det pludseligt bliver meget tydeligt, hvem der har overskuddet til at italesætte andres kompetencer, og hvem der samtidigt har svært ved at sætte ord på egne.

Ansvar og arbejdsopgaver

Under fokusgrupperne i både Aarhus og København tegner der sig et generelt mønster af, at det særligt er de frivillige med dansk baggrund, der tager ordet, når det kommer til forklaringer om praktikaliteter. Det er derfor også en spændende observation fra mit observationsstudie, at det ligeledes til afviklingen af MadMekka særligt er de danske frivillige, der tager styringen på de praktiske foranstaltninger. I forbindelse med mit observationsstudie fik jeg lov til at mødes med den gruppe af frivillige, der skulle stå for indkøb til madlavningen den pågældende dag, og tage med dem ud og handle ind. Det er Hakim, der også var med til fokusgruppen, der ankommer først. Han hilser på mig, og vi småsnakker lidt, indtil en anden frivillig, en ung dansk mand, ankommer. Kort tid efter ankommer endnu en frivillig, en ung dansk kvinde, Josefine. Josefine påtager sig hurtigt overblikket og spørger Hakim og den anden mandlige frivillige, om de har fundet poser og tjekket, hvilke madvarer, der er på lager. Den sidste frivillige, også en ung dansk kvinde, ankommer. Hun følger hurtigt op på Josefines overblik og spørger, hvad der mangler. Hun har en opskrift med, som hurtigt godkendes af de andre, og så går vi afsted mod supermarkedet. Da vi når frem til supermarkedet, udspiller der sig et scenarie, som jeg i mine feltnoter beskriver således:

“Vi tager ned for at handle ind og igen oplever jeg, at Hakim er passiv og ikke inddrages/inddrager sig selv i den fælles diskussion. Han påtager sig hurtigt ansvaret for vognen. Opgaven i supermarkedet er at finde ingredienserne til den udvalgte opskrift, og det er ikke noget, der som udgangspunkt kræver nogle særlige skills, men det er tydeligt, at de danske frivillige hurtigt tager styringen. Om det er tilfældigt, eller om det altid er sådan, er selvfølgelig svært at sige. Hakim bliver ikke spurgt om noget ift. menuen.” (Feltnoter:16-21)

Vi betaler for varerne og går tilbage til uKirke³, hvor der nu er ankommet flere frivillige samt en større gruppe af deltagere. I mine feltnoter skriver jeg:

“Da vi kommer tilbage til uKirke, viser der sig tydeligt et mønster af, at det er de danske frivillige, der uddelegerer opgaverne. Dayo fordeler skærebrætterne på

³ Ungdomskirke på Vesterbro, hvor MadMekka afholdes i København.

bordet, men det er særligt de praktiske opgaver (hvad skal hakkes, hvad skal skylles, hvad skal i hvilken skål, hvem går ned og laver maden, hvem vasker løbende op), der påtages af de danske frivillige.” (Feltnoter:22-25)

Ovenstående observationer er interessante at sammenligne med en diskussion fra fokusgruppen i København, hvor de frivillige snakker om de forskellige opgaver, der opstår i løbet af en aften til MadMekka. Her snakker de blandt andet om det ansvar, der ligger i at være frivillig og sørge for at dele opgaver som opvask, oprydning og madlavning ud til deltagerne. Anna nævner, at hun har sat folk i gang et par gange, men at hun ikke synes, det er en særlig rar opgave, og tilføjer: “..det skal jeg bare blive bedre til” (Anna:450). Eva og Troels nævner begge, at de ikke har noget problem med at sætte folk i gang og uddelegere de praktiske opgaver: “Jeg kan godt finde ud af at være skrap, synes jeg. Jeg har det mest sådan, at hvis jeg kan se nogen, der aldrig gør noget, så går jeg over til dem og siger ”i dag skal du vaske op”” (Eva:452-453). Troels henvender sig til Dayo og Hakim og spørger, om de også gør det, og så bliver der stille. Hakim svarer: “Ikke så tit, nej” (Hakim:460), og Dayo siger: “Jeg har aldrig gjort det, nej” (Dayo:462). Eva spørger hvorfor, og igen bliver der stille. Hakim svarer efter lidt tid, at “det er sådan svært, ikke” (Hakim:466). Troels følger hurtigt op, måske for at udglatte den akavede stemning i rummet, og siger:

“Det er også sådan en hårfin balance, ik’, for det fede ved MadMekka er jo også, at der er en meget flad struktur og fedt socialt rum, og så træder man lidt ud af den sociale rolle, når man så skal bede nogen om at gøre noget.” (Troels:468-470).

Troels’ forsøg på at udglatte stemningen fremstår næsten paradoksal, når han forinden netop har beskrevet, hvordan det for ham ikke synes at være problem at bede nogen om at gøre noget. Således synes beviset på de subtile hierarkier internt i frivilliggruppen at udfordre en idé, som nogle af de frivillige har om gruppen som en samlet og ligeværdig størrelse.

I løbet af de to fokusgruppeinterviews, kommer vi også omkring forskellige, mere officielle, ansvarsposter i frivilliggruppen. Fra DFUNKs side er det et krav, at der i hver frivilliggruppe udpeges en frivilligansvarlig, og derudover er der mulighed for, at grupperne selv kan tilføje flere officielle poster til listen. Eksempelvis har de i frivilliggruppen i København, udover en frivilligansvarlig, også en møde- og skemaansvarlig. De frivillige forklarer, at fordelingen af de mere officielle poster sker på folks eget initiativ, så der, som Anna beskriver, “...ikke [er] nogen, der har en rolle, de ikke vil have. Folk melder sig selv ind på det.” (Anna:509-510). Jeg spørger mere indgående ind til, hvem der varetager de forskellige ansvarsposter, og hæfter mig her ved, at der i opremsningen af de ansvarlige kun nævnes danske navne. Jeg henvender mig derfor direkte til Hakim og Dayo og spørger, om de har prøvet at have en mere officiel rolle i frivilliggruppen. De

svarer begge nej, og jeg spørger hvorfor. Hertil svarer Hakim: “Man skal jo også være god til dansk, ikke. Og god til at skrive pænt. Og gøre det rigtigt. Og der er lang vej til det. Det føler jeg lidt. Jeg er blevet bedre til det, men alligevel kan man føle, at man ikke er der 100 %.” (Hakim:565-567). Jeg forstår Hakims svar som en indikation på, at han ikke føler sig god nok til at varetage en mere officiel ansvarspost i frivilligruppen.

Det er interessant at se denne fordeling af arbejdsopgaver i lyset af resultaterne fra det foregående kapitel om de fastlåste forventninger til rollefordelingerne til MadMekka. Det virker som om, at den naturlighed, der synes at være knyttet til forventningen om, at de frivillige som udgangspunkt har dansk baggrund også har en betydning for, hvordan de frivillige med flygtningebaggrund opfatter sig selv i rollen som frivillige. Når Hakim og Dayo fortæller, at de ikke sætter deltagere i gang med praktiske opgaver på samme måde som eksempelvis Eva og Troels, tolker jeg det som et udtryk for, at de i kraft af spejlinger med forventningerne om, hvad der opfattes som naturligt og utroværdigt hos hvem, forstår sig selv som en anden slags frivillig, der ikke på samme måde har legitimitet til at uddelegere opgaver, fordi dette ikke synes naturligt (Staunæs og Søndergaard, 2006:46). Som tidligere nævnt har Dayo oplevet, at folk bliver forbavsede, når de finder ud af, at han er frivillig. Den erfaring, som Dayo har gjort sig i interaktioner med andre aktører til MadMekka, ser altså ud til at have en betydning for, hvordan han opfatter sig selv som frivillig. Dermed får de tolkninger, konkrete personer møder, qua de kropstegn andre læser deres kategoritilhør ud fra, en konsekvens for, hvilke muligheder og begrænsninger der åbnes og lukkes for konkrete frivillige. De kropstegn der indikerer, at man som frivillig tilhører kategorien, *flygtningebaggrund*, får betydning for, hvilke arbejdsopgaver man påtager sig og skaber dermed en intern ulighedsskabende dynamik i frivilligruppen, hvor nogle frivillige i højere grad kan fremstå troværdige i opgaven med at uddelegere arbejdsopgaver til deltagere end andre. Dette fund leder mine tanker tilbage på en oplevelse, som en af mine kollegaer beskrev for mig efter DFUNKs årsmøde. Her havde hun bedt en ung mand med flygtningebaggrund om at sætte nogle af sine venner i gang med at rydde op. Hertil svarede han, at han ikke var lyshåret nok til at påtage sig den form for opgave. Dette fremhæver altså endnu engang, hvordan forventninger om, hvad der opfattes som naturligt og utroværdigt, knyttes til en række kropstegn, som andre læser ens kategoritilhør ud fra. Jeg forstår *lyshåret* som et kropstegn, der indirekte knyttes til kategorien, *dansk baggrund*. Dermed forstår jeg altså ideen om, at det opfattes mere troværdigt, når én med dansk baggrund uddelegerer praktiske opgaver som en generel forventning, der ikke blot er til stede i konteksten af MadMekka.

En særlig form for frivillig: Interne dynamikker i frivilliggrupperne

De foregående tre afsnit har gennem eksempler fra empirien illustreret, hvordan frivilliggrupperne og relationer mellem de frivillige kan forstås som præget af interne ulighedsskabende dynamikker, hvor de frivillige med flygtningebaggrund fremstår som en *særlig* form for frivillige. Sociologen, Nina Eliasoph (2016), kommer i sit essay 'The Mantra of Empowerment Talk' omkring tre dilemmaer i forbindelse med empowerment-skabende projekter. Et af de dilemmaer hun berører, er de udfordringer, der knytter sig til visionen om at gøre the "needy people themselves into volunteers" (Eliasoph, 2016:250). Eliasoph kommer blandt andet omkring udfordringerne ved, at man som frivillig ofte forventes at kunne tale foran andre, måske mange, mennesker. Dette kan, ifølge Eliasoph, udløse følelser af frygt og skam, hvis man ikke føler sig "god nok" (Ibid:257). En anden udfordring ved at gøre deltagere til frivillige er, ifølge Eliasoph, at det ofte ikke er dem, der måske har mest brug for opmærksomhed og hjælp, der bliver empowered, men derimod dem, der i forvejen er et par trin længere oppe ad stigen. Eliasoph pointerer, at det kan føre til, at man overser dem, der har mest brug for den frivillige indsats (Ibid:258). Dermed mener Eliasoph, at idéen om at gøre deltagere til frivillige fremstår bedre på papiret end i virkeligheden (Ibid). I det følgende vil jeg relatere mine fund til Eliasoph's for således at nuancere udfordringerne ved visionen om at gøre målgruppen for aktiviteten til frivillige selv.

Med Eliasoph's pointering af den utryghed, der kan være forbundet med rollen som frivillig, hvor det ofte forventes, at man kan tale foran andre, er det interessant at tilføje endnu et lag til mødet med andre i rollen som frivillig. Her handler det ikke om at tale foran en stor forsamling, men derimod om at uddelegere arbejdsopgaver og påtage sig en ansvarsrolle i frivilliggruppen. Min analyse peger på, at særligt de frivillige med flygtningebaggrund kan have svært ved at uddelegere opgaver og samtidigt ikke føler sig gode nok til at varetage en ansvarspost i frivilliggruppen, som når Hakim påpeger, at han ikke er der 100 %. I forlængelse heraf finder jeg også endnu et lag til Eliasoph's pointering af, hvordan følelser af frygt og skam kan være forbundet med rollen som frivillig. I min analyse udfolder jeg nemlig, hvordan Iben aktivt forsøger at overkomme potentielle følelser af skam hos Kamal ved flere gange at italesætte hans kompetencer og rose ham for hans frivillige indsats. Jeg finder dog samtidigt, at Ibens forsøg på at undgå at få Kamal til eksempelvis at skamme sig over sit danske sprog ved at påpege, at det er godt, at han beder om at få stillet

spørgsmålene igen, ender med at skabe en ulighedsskabende dynamik mellem de to, hvor Ibens ros får Kamal til at fremstå underlegen i relationen.

På den anden side, ser jeg også en mulighed for at udfordre Eliasophs fund om, at de deltagere, der måske mest har brug for den frivillige indsats oftest ikke dem, der bliver empowered til at blive frivillige, hvormed de mest trængende måske ender med at blive "the least served" (Eliasoph, 2016:258). Min empiri siger ikke noget om, hvorvidt man kan forstå henholdsvis Kamal, Hakim og Dayo som mere eller mindre trængende end andre aktører med flygtningebaggrund, men det jeg finder spændende i denne sammenhæng er, hvordan man måske netop ved at uddanne deltagere til at blive frivillige kan nå de mere trængende på en anden måde. Eksempelvis forklarer Hakim, hvordan han fortæller flere af sine venner, som også har flygtningebaggrund, om muligheden for at blive frivillig: "Jeg fortæller også tit mine venner, som også er flygtninge, at de kan blive frivillige, men det sker ikke rigtigt, at mine venner bliver frivillige, men jeg fortæller dem, at det er fedt." (Hakim:961-963). At Hakim både tilhører kategorien *frivillig* og *flygtningebaggrund*, kan på den måde måske ses som en katalysator for at nå nogle af de deltagere, som frivillige med dansk baggrund måske har sværere ved at nå, da Hakim ved at bruge sig selv som eksempel kan fremstå mere troværdig i sin opfordring. På længere sigt kan dette måske endda være med til at rykke på de mere eller mindre fastlåste forventninger om, hvad der synes troværdigt og utroværdigt hos hvem.

Min analyse giver ikke et klart svar på, hvorvidt idéen om at gøre deltagere til frivillige fremstår bedre på papiret end i virkeligheden, men optegner en række interne ulighedsskabende dynamikker blandt de frivillige med henholdsvis dansk- og flygtningebaggrund. Min analyse peger på, at der trods fællesnævneren i at være frivillig, stadig eksisterer et glasloft udgjort af normer og forventninger, der gør det sværere for de frivillige med flygtningebaggrund at avancere sig som frivillige på lige fod med de frivillige med dansk baggrund.

Del 4: Den bløde dyne af venskab

Det tema, der måske italesættes mest til fokusgrupperne, under mine interviews med deltagerne og samtidigt står tydeligst frem under mit observationsstudie er, hvordan MadMekka-fællesskabet synes at være pakket ind i dyne af venskab og socialitet. Jeg vil i nærværende kapitel først udfolde, hvordan det stærke sociale fællesskab fungerer fastholdende for frivillige såvel som deltagere - uafhængigt af baggrund. I forlængelse af italesættelsen af det stærke sociale fællesskab forsøger jeg efterfølgende at belyse og stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt socialiteten bliver adgangsgivende for aktiviteten og samtidigt har potentiale til at ekskludere mindre ekstroverte deltagere såvel som frivillige.

Et fastholdende fællesskab med et flersidigt udbytte

Som udfoldet i analysens første del beretter flere af de frivillige med dansk baggrund, hvordan de indledende var motiveret af et ønske om at gøre en forskel for gruppen af unge flygtninge i Danmark. Min empiri peger dog på et gennemgående mønster, hvor flere af de frivillige ligeledes forklarer, hvordan de i løbet af deres tid som frivillige i MadMekka har oplevet, hvordan det ikke er ambitionen om at gøre en forskel, der får dem til at komme igen mandag efter mandag, men derimod det stærke sociale fællesskab. Eksempelvis forklarer Eva, hvordan hendes motivation har udviklet sig: "Så på den måde er det nok også gået fra at være en ambition om noget til at være meget mere hyggeligt og socialt." (Eva:150-151), og tilføjer senere i samtalen, at det politiske projekt er blevet udskiftet med venskaber:

"Men som vi også snakkede om, var det måske i starten mere sådan, at man går ind i det med en anden ide om, hvad det skal. For mig er det ikke...som du siger...ikke et politisk projekt så meget mere, fordi det netop bliver meget venskabeligt." (Eva:305-308)

Også Iben beskriver, hvordan hendes motivation har ændret sig, og beskriver i den forbindelse sit engagement i MadMekka som en uundværlig del af hverdagen:

"Jeg tror det er lidt sådan som nogen mennesker, har det med at gå i fitness. Sådan har jeg det med MadMekka. Jeg kan slet ikke undvære det." (Iben:103-104)

Troels, der i beskrivelserne af sin indledende motivation, lagde stor vægt på det politiske motiv for at engagere sig i DFUNK, forklarer på linje med Eva og Iben, hvordan udviklingen af relationer er med til at fastholde ham som frivillig: "Jeg synes, som I også siger, jo stærkere relationerne bliver i MadMekka, jo mere venskabeligt motiveret bliver det jo også." (Troels:163-164). Det er ikke kun

de frivillige med dansk baggrund, der beskriver venskaber og det sociale fællesskab som afgørende for at komme tilbage uge efter uge. Også Hakim forklarer, hvordan de venskaber, han har fået gennem DFUNK er vigtige for ham og motiverer ham til at komme tilbage hver uge: "Og vi har det sjovt og hyggeligt sammen, hver gang vi er sammen. [...] Det er det, der gør, at jeg holder fast og kommer hver mandag." (Hakim:291-293). Mønstret af, at venskaber og socialitet træder i forgrunden og får afgørende betydning for fastholdelsen af frivillige, stemmer således overens med andre undersøgelser omkring frivilliges motivation og fastholdelse, hvor man ligeledes finder, at det har afgørende betydning at indgå i et socialt fællesskab, der værdsættes (Fridberg og Henriksen, 2014:121).

At venskaber og det sociale fællesskab virker fastholdende, bliver også italesat af samtlige deltagere - uafhængigt baggrund. Eksempelvis forklarer de to deltagere med dansk baggrund, Nanna og Rune, da jeg spørger, hvorfor de kommer fast til MadMekka, at det er en god mulighed for at mødes med de venner, man har fået gennem MadMekka. Blandt andet siger Rune: "Jamen, nu har jeg så været derover nogle gange, og så bare fået en masse venner derover." (Rune:42), og Nanna siger: "Det er jo én gang om ugen, hvor man mødes med sine venner, man får til MadMekka." (Nanna:37-38). Også de to deltagere, Heydar og Nahid, lægger vægt på, at det er det sociale i MadMekka, der får dem til at komme tilbage uge efter uge. I mine feltnoter skriver jeg: "De beskriver, hvordan det er vigtigt for dem at være en del af et stort socialt fællesskab som MadMekka, hvor de kan møde nye venner." (feltnoter:62-64).

Socialitet synes altså at fungere fastholdende for deltagere såvel som frivillige, uafhængigt baggrund, og tegner dermed et billede af, at de aktører, der indgår i MadMekka, finder og skaber værdi i samspil med hinanden. Empirien viser også, at aktørerne indgår i MadMekka med et instrumentelt sigte, som netop kan opnås gennem socialiteten, og dette sigte ser forskelligt ud afhængigt af aktørernes baggrund.

Selvudvikling med god samvittighed

Udover værdien i at være en del af et stærkt socialt fællesskab, finder jeg, at flere af de danske aktører indikerer, hvordan deres engagement i MadMekka også imødekommer et ønske om transformation og selvudvikling. Eksempelvis nævner både Eva og Troels, hvordan de er gået ind til MadMekka med et ønske og en forventning om, at de mennesker, de ville møde og danne relationer

til, ville være og se anderledes ud end dem, de ellers havde i deres omgangskredse på daværende tidspunkt. Troels siger: "...jeg tænkte meget det politiske system, da jeg begyndte i DFUNK for 10 år siden, men kom til at tænke på, at jeg måske ikke rigtig havde nogen relation til nogen, der ikke var kridhvide i huden." (Troels:95-98). Og tilføjer derefter: "Jeg tror, jeg kan lære meget om andre mennesker. Altså blive et mere rummeligt menneske af at komme i kontakt med nogen, der har haft sværere vilkår end mig selv." (Troels:101-103). Troels forklarer altså, hvordan hans ambition om at skabe relationer til mennesker, der ikke ligner ham, også er en mulighed for, at *han* kan lære noget nyt og opnå en grad af selvudvikling mod et mere rummeligt menneske. Også Eva forklarer, hvordan hun valgte at blive frivillig i lige netop DFUNK grundet et konkret ønske om, at lære nogen med flygtningebaggrund at kende:

"de havde åbnet et asylcenter i den by, hvor jeg er fra [...] Og jeg kan bare huske min egen...altså ikke min egen mor og far, men en del af min egen familie var virkelig negativt stemt, og jeg talte virkelig sådan en brandtale [...] Og så gik det også bare op for mig, at jeg jo virkelig ikke kender nogen...jeg kender jo ikke nogen, der har flygtningebaggrund.. [...] Og det var også en af grundene til, at jeg valgte at blive frivillig i lige præcis DFUNK." (Eva:296-305).

På linje med eksemplet med Troels, tolker jeg også Evas ønske om at lære nogen med flygtningebaggrund at kende som et ønske om at nå en grad af selvudvikling, med hvilken hun kan argumentere bedre og mere troværdigt for sit synspunkt i diskussioner med uenige familiemedlemmer. Også den danske deltager, Nanna, italesætter hvordan hun mener, at mødet med "sådan nogle mennesker" (aktører med flygtningebaggrund) kan være med til at aflive stereotyper, og taler sig således ind i samme ambition om selvudvikling som Eva:

"Jeg synes bare, det er ærgerligt, hvis der bliver lagt stereotyper på sådan nogle mennesker, fordi jeg kan godt mærke det - selv i min egen familie, eller med min mor f.eks. De forstår det bare ikke, fordi de bare ikke har mødt, de her helt fantastiske mennesker, som jeg er helt vildt gode venner med." (Nanna:250-253).

Mine fund peger altså på, at flere aktører med dansk baggrund, frivillige såvel som deltagere, indgår i MadMekka med en ambition om at udvikle sig selv til at blive et bedre menneske. Dette svarer til, hvad den amerikanske sociolog, Nina Eliasoph, finder i sit langvarige etnografiske studie af frivillige sociale projekter i USA (2011). Her finder hun nemlig, at flere frivillige engagerer sig i projekterne med et ønske om at opnå "inspiring, emotionally and morally transformative and fulfilling experience." (Eliasoph, 2011:118). Det er dog værd at notere sig, at ambitionen om at opnå selvudvikling i min undersøgelse ikke synes at knytte sig til de frivillige generelt, men derimod italesættes af frivillige og deltagere med dansk baggrund, og at det desuden lader til at være *gennem* socialiteten, at målet om selvudvikling opnås.

En vej til integration

Lidt anderledes ser det ud for aktørerne med flygtningebaggrund. De beskriver, hvordan de, udover fællesskab og venskaber, også oplever deres engagement i MadMekka som en vej til integration og dansktilegnelse. Eksempelvis forklarer Hakim, hvordan der i forlængelse af fællesskab og venskaber findes en mulighed for at lære sproget og den danske kultur:

“For mig, var det meget vigtigt, at jeg kom til MadMekka, for når jeg sammenligner mit liv fra starten, hvor jeg var meget sådan...jeg havde ikke så mange venner, ik', og man er meget sådan...ensom...meget alene, og man vil jo lære sproget og lære den danske kultur, så er man nødt til at komme ud og finde sådan et sted som MadMekka, og så kan man finde nogle der skal...nogle man kan snakke med...det har jeg så fundet her til MadMekka.” (Hakim:286-291)

Hakim er ikke alene om at se venskaberne som et værktøj til eksempelvis at lære det danske sprog - også Kamal forklarer, da jeg spørger, hvorfor det er vigtigt for ham at være en del af MadMekka, at det blandt andet handler om at lære dansk: “Fordi jeg elsker at snakke med mennesker med forskellige nationaliteter; Danmark, Syrien eller forskellige nationaliteter. Og lære dansk. Det er meget vigtigt for mig.” (Kamal:72-73). Deltageren, Nahid, forklarer også hvordan de danske venner, han har fået til MadMekka, har hjulpet ham, og pointerer, at det netop er deres danske baggrund, der synes afgørende i forhold til at kunne hjælpe: “Han forklarer, hvordan hans danske venner i kraft af deres danske baggrund blandt andet kan hjælpe ham med at forstå det danske uddannelsessystem og lære ham om kulturen.” (Feltnoter:91-93). Ovenstående eksempler demonstrerer altså, hvordan aktørerne med flygtningebaggrund, frivillige såvel som deltagere, udover at værdsætte det sociale fællesskab i kraft af socialiteten, også ser en mulighed for at netop socialiteten og kontakten med aktører med dansk baggrund kan fremme ønsket om integration, kulturforståelse og dansktilegnelse.

I Padovan-Özdemir og Ølands artikel ‘Smil og velkommen! Om flygtningehjælperens godgørende lyster’ (2017) opstiller de, på baggrund af en analyse af materialer fra blandt andet Dansk Flygtningehjælp, Dansk Røde Kors og Danske Kommuner, *det hjælpende venskabs indre modsigelser*. Her finder de blandt andet, at relationer og venskaber skabt i frivilligt socialt arbejde med flygtninge synes at give de frivillige oplevelser for livet, som flettes sammen med muligheden for selvudvikling i kontakten med ”flygtningen”. På den anden side eksemplificerer de ligeledes, hvordan organisationerne italesætter de sociale relationer som en vej til integration, dansktilegnelse og demokratiforståelse for ”flygtningen” (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:46). De to forfattere åbner, på baggrund heraf op for overvejelser omkring, hvordan relationen mellem ”hjælperen” og

”flygtningen” er gennemsyret af en selvforstærkende og narcissistisk mekanik, der fastholder ”flygtningen” i en position som evigt forbederlig (Padovan-Özdemir og Øland, 2017:48).

På linje med Padovan-Özdemir og Øland finder jeg i min undersøgelse også, at de sociale relationer synes at give aktørerne et flersidigt udbytte, som stemmer godt overens med de to forfatters fund. Aktørerne med dansk baggrund (”hjælperen”) opnår udbytte i form af selvudvikling, mens aktørerne med flygtningebaggrund (”flygtningen”) opnår integration og dansktilenelse. Modsat Padovan-Özdemir og Øland, peger min empiri dog ikke på, at ”hjælperen” synes at have et *stærkere* ønske om at fastholde relationen, men at dette derimod er et gensidigt ønske fra begge parter. Med min empiri, som også inddrager ”flygtningens” eget perspektiv, muliggøres et blik på relationer skabt i MadMekka som værdifuldt for begge parter - både som en meningsfuld socialitet, men også som mere end det. At udbyttet er forskelligt peger således ikke på en ulighedsskabende dynamik i sig selv. Det der dog i forlængelse heraf bliver interessant i forhold til mit fokus på ulighed er, at udbyttet i form af enten selvudvikling eller integration synes at være afhængigt af socialiteten, idet det netop er gennem relationsdannelser, at man kan opnå et instrumentelt udbytte. Derfor kan man altså stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt socialiteten bliver adgangsgivende, og hvorvidt netop det skaber en ulige adgang til aktiviteten.

Socialitet som adgangsgivende?

Som udfoldet ovenfor lader det til, at MadMekka, som integrationsprojekt under DFUNK, synes at opnå resultater *gennem* socialitet, hvor alle aktører, uanset baggrund, lærer nyt gennem venskaber og relationsdannelse. Således fremstår socialiteten både som metoden og målet. I sin tekst ‘Doing Without State and Civil Society as Universals’ (2008), finder Kaspar Villadsen, at der i det sociale arbejde med hjemløse påtvinges en socialitet mellem de hjemløse og socialarbejderne, der bruges som et middel til at opnå det ønskede resultat: “One might say that the shelters’ care work produces a kind of forced socialization. Users must be made social to be deemed ready for integration and the consequent social services.” (Villadsen, 2008:186). Hvad Villadsen finder, stemmer overens med mine empiriske fund, der ligeledes peger på, at man skal være indstillet på socialiteten, hvis man ønsker at opnå et instrumentelt udbytte af aktiviteten. Eksempelvis beder jeg deltageren Rune om at beskrive, hvem der kommer til MadMekka, og her lægger Rune vægt på, at det er nogle meget sociale mennesker:

“Altså det er helt klart det mere socialt engagerede. Der er mange af dem, som kommer til UU⁴, de kan nogle gange være lidt mere stille, og så skal man arbejde sig ind på dem. Men så vil de gerne med, ik’. Men når jeg så snakker med dem om at komme med til nye begivenheder og prøver at lokke dem med til MadMekka, så tænker de "åh nej, der er andre mennesker, og der er mange mennesker fra forskellige grupper. Og åh nej." Så det har de ikke lyst til. Det er jo meget ærgerligt. Men jeg kan godt forstå, det er mange mennesker fra mange forskellige steder fra. Så det er helt klart nogle meget sociale mennesker.” (Rune:111-117).

Rune er ikke alene om at beskrive MadMekka som et sted for den særligt *åbne* og ekstroverte type. Deltageren, Nanna, beskriver gruppen af MadMekka-gængere som “nogen, der gerne vil have andre relationer. Som gerne vil ud og møde andre. Og som er meget åbne som personer selv.” (Nanna:131-132). Eva beskriver MadMekka-fællesskabet som “meget åbent og nemt at komme ind i” (Eva:74), og de to deltagere Nahid og Heydar svarer, da jeg spørger dem, hvorfor de er glade for at komme til MadMekka, at det er fordi “folk er meget åbne” (feltnoter:62). Der synes altså at være knyttet en særlig *åbenhed* til både de mennesker, der kommer til MadMekka og til det samlede fællesskab. Min empiri, som inddrager samtlige aktørers perspektiver, peger dog på, at det ikke kun, som i Villadsen tekst, er deltagerne, der påtvinges en socialitet, men derimod en generel forventning om at frivillighed er lig med sociale fællesskaber, og således synes præmissen om socialitet at gælde for deltagere såvel som frivillige. I forlængelse heraf fristes jeg derfor til at stille spørgsmålstejn ved, hvorvidt det kræver et særligt ekstrovert socialitetsapparat at indgå i en aktivitet som MadMekka, og om dette samtidigt skaber en risiko for en ekskluderende effekt med ulighedsskabende konsekvenser, idet det måske ikke er alle, der befinder sig lige godt i en ekstrovert og flydende socialitet.

Som pointeret under afsnittet om undersøgelsens placering i forskningsfeltet, peger meget frivillighedsforskning på, at det oftest er ressourcestærke grupper i samfundet, der bliver frivillige, idet de blandt andet besidder økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer. De økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer, der fremstår som afgørende i forhold til det frivillige engagement, leder her tilbage til målbare ressourcer såsom job, socialt netværk, uddannelse og indkomst (Wilson & Musick, 1997:704). Det der derfor bliver relevant i forlængelse af ovenstående udredning af MadMekka som et særligt åbent og ekstrovert miljø og i spørgsmålet om ulighedsskabende dynamikker i frivilligt socialt arbejde, er, hvordan min empiri peger på en anden kapitalform som i højere grad handler om en ekstrovert evne til at indgå i det frivillige sociale fællesskab, som både

⁴ UU refererer til et andet projekt under DFUNK, Ung-til-ung, som er små lokale grupper

gælder for frivillige og deltagere. Det er altså værd at undersøge fremadrettet, hvorvidt forventningen om socialitet skaber nogle subtile og ulige barrierer i forhold til, hvem der har adgang til en aktivitet som MadMekka. Modsat analysens andre resultater, synes denne ulighedsskabende dynamik at gå på tværs af baggrunde og gælde for frivillige såvel som deltagere, uafhængig baggrund. Dog er der grund til at overveje, hvorvidt det kan forekomme endnu svære at indgå i et påtvunget socialt og ekstrovert fællesskab, hvis man som aktørerne med flygtningebaggrund også er ny i det sprog, der tales.

Konklusion

I ovenstående analyse har jeg udfoldet flere eksempler på, hvordan det ellers idealiserede frivillige felt synes at være præget af flere ulighedsskabende dynamikker, der får betydning for de relationer, der dannes mellem aktører og for konkrete individers handlemuligheder.

I analysens første del har jeg undersøgt betydningen af aktørers forskellige motiver og veje ind i MadMekka. Her fandt jeg, at aktører med dansk baggrund synes at være drevet af følelser af sympati, som positionerer aktører med flygtningebaggrund i en rolle som sympatimodtager. Analysen peger på, at en utilsigtet, men dog ulighedsskabende konsekvens af emotionelle dynamikker af sympati kan være, at sympatimodtageren føler sig fastlåst i en underlegen position, hvor vedkommende først og fremmest er én, man har ondt af. Jeg vurderer, at dette kan lede til en intern ulighed i relationen.

Med afsæt i en teoretisk forståelse af forholdet mellem aktører med flygtningebaggrund og aktører med dansk baggrund som en vampyrisk hjælperelation, udfolder jeg i analysens anden del, hvordan der eksisterer nogle mere eller mindre fastlåste forventninger til rollefordelingerne til MadMekka. Forventningerne til rollefordelingen synes at afspejle en generel opfattelse af danskere som 'hjælpere' og flygtninge som 'de hjælpne'. Således viser analysen, hvordan kategorien, *flygtningebaggrund*, knyttes til kategorien, *deltager*, mens kategorien, *dansk baggrund*, forbindes med kategorien, *frivillig*. Dette afspejler en ulighedsskabende dynamik, i hvilken forventningerne får konsekvens for, hvad der i kraft af de fastlåste forventninger opfattes som unaturligt og naturligt hos hvem.

I analysens tredje del har jeg gennem et skærpet fokus på frivilligrupperne udfoldet, hvordan der internt i grupperne synes at eksistere et glasloft udgjort af normer og forventninger. På baggrund heraf konkluderer jeg, at der trods det elastiske og organiske mulighedsrum, som frivilligheden generelt præsenteres som, findes mekanismer, som gør det sværere for de frivillige med flygtningebaggrund at avancere sig som frivillige på lige fod med de frivillige med dansk baggrund. Således finder jeg, at fordelingen af arbejdsopgaver og ansvar afspejler et subtilt hierarki blandt de frivillige. Dette får den utilsigtede konsekvens, at der internt i grupperne findes nogle ulighedsskabende dynamikker, hvor frivillige med dansk baggrund prøver at kompensere for

frivillige med flygtningebaggrunds følelser af ikke at være gode nok. Dette ender med at få en modsatrettet effekt, hvor de frivillige med flygtningebaggrund fremstår underlegne i forhold til frivillige med dansk baggrund.

Analysens fjerde del udfolder, hvordan socialiteten i MadMekka fungerer fastholdende for deltagere såvel som frivillige uafhængigt af baggrund. Analysen peger ligeledes på, hvordan aktørerne *gennem* socialiteten opnår et instrumentelt udbytte i form af henholdsvis selvudvikling og integration. I forlængelse heraf stiller jeg spørgsmålstegn ved, hvorvidt socialiteten bliver adgangsgivende og således har potentiale for at ekskludere aktører, der ikke besidder et særligt ekstrovert socialitetsapparat. Analysens fund om socialitet som adgangsgivende tegner et billede af subtile barrierer og ulige adgang til aktiviteten, som i udgangspunktet har potentiale til at ekskludere mindre ekstroverte frivillige såvel som deltager, *uanset* baggrund.

På nær den sidste analysedel, tegner der sig et mønster af, at det særligt er relationen mellem aktører med flygtningebaggrund og dansk baggrund, der er præget af ulighedsskabende dynamikker. Det kan i forlængelse heraf konkluderes, at disse ulighedsskabende dynamikker afleder flere utilsigtede konsekvenser i form af en fastholdelsesproces, hvor aktører med flygtningebaggrund som udgangspunkt opfattes som nogen, man har ondt af, fastlåste forventninger til, hvad der opfattes som en naturlig og unaturlig rollefordeling for hvem og et begrænset mulighedsrum for at stige i graderne som frivillig, hvis man har flygtningebaggrund. Samlet set betyder det, at aktøren med flygtningebaggrund positioneres i en underlegen rolle i forhold til aktøren med dansk baggrund trods ambitioner om ligeværd og møder i øjenhøjde. Dog kan jeg også konkludere, at der til trods heraf eksisterer en gensidig interesse i at fastholde relationen, da denne giver begge parter en meningsfuld socialitet samt et instrumentelt udbytte.

Diskussion: Er ligeværd og ung-til-ung møder i øjenhøjde overhovedet en mulighed?

Som optegnet i specialets problemfelt er frivilligt socialt arbejde ofte forbundet med ideen om autenticitet og ligeværdige møder, borger til borger - menneske til menneske. Dette gør sig også gældende i DFUNK, hvor man, på organisationens hjemmeside, kan læse, hvordan arbejdet i DFUNK bygger på en række værdier, som blandt andet inkluderer *ung-til-ung* og *ligeværd*. Under værdien *ung-til-ung* er det desuden beskrevet, hvordan DFUNK mener, “at det er essentielt, at unge mennesker møder hinanden i øjenhøjde og på ligeværdige vilkår.” (DFUNK, 2020a) og tilføjer, at dette sikres ved “at udviske det traditionelle skel mellem frivillige og brugere og i stedet fokusere på inddragelse og ejerskab af aktiviteter.” (Ibid). Jeg vil i det følgende diskutere, hvorvidt DFUNKs ambition om ligeværd og møder i øjenhøjde overhovedet er en mulighed, når møderne er forankret i en organisation, og når aktørerne har forskellige motiver og forudsætninger for at indgå i mødet.

I DFUNKs ønske om at udviske det traditionelle skel mellem frivillige og brugere, finder jeg en erkendelse af det generelle frivillige sociale arbejde som præget af et *skel* mellem afsender og modtager heraf. Således synes DFUNK at indskrive sig i en forståelse, der, på lige fod med Kaspar Villadsen (2008), stiller spørgsmålstegn ved det frivillige sociale arbejde som et magtfrit domæne. Det er dog værd at opholde sig ved, hvordan DFUNK synes at definere det konkrete arbejde, der finder sted inden for organisationens egne rammer, som et alternativ til det traditionelle frivillige sociale arbejde, når ligeværd og møder i øjenhøjde her præsenteres som en reel mulighed.

De seneste år er ideen om autentiske relationer blevet føjet til diskussioner om civilsamfundets potentialer. Autenticitet præsenteres i den forbindelse som muligheden for, at sociale relationer, menneske til menneske, kan skabe mening i menneskers liv (la Cour, 2018:2). Således er autenticitet noget, der findes mellem mennesker, en såkaldt social autenticitet. Når DFUNK præsenterer en ambition om at udviske skellet mellem frivillige og deltagere og lade unge møde hinanden i øjenhøjde og på ligeværdige vilkår, forstår jeg dette som et udtryk for at opnå netop den sociale autenticitet, hvor ”ægte” følelser er i spil, og hvor man gennem socialitet skaber mening i hinandens liv. Ved at forstå DFUNKs præsentation af muligheden for ligeværd og møder i øjenhøjde som en præsentation af muligheden for autentiske møder, finder jeg hjemmel til at udfordre dette i Anders la Cours artikel ‘The management quest for authentic relationships in

voluntary social care' (2018). Her finder la Cour nemlig, at idealet om autentiske møder, der omslutter det frivillige sociale arbejde, synes at være umuligt at opnå. Uopnåeligheden af autenticitet begrundes ved, at det frivillige sociale arbejde allerede er forankret i en organisation, der i kraft af regler, procedure og medlemskaber baserer møderne på et in-autentisk fundament (la Cour, 2018:11). Således må man altså, trods organisationens egen præsentation, forstå autenticiteten som ligeledes uopnåelig i konteksten af DFUNK, idet de reelle møder borger til borger, menneske til menneske, stadig sker inden for en organisatorisk ramme med regler og processer.

En anden udfordring i at imødekomme ambitionerne om ligeværdige møder i øjenhøjde leder tilbage til aktørernes racialiserede positioner. Som konkluderet på baggrund af undersøgelsens analyse er der en tendens til, at de ulighedsskabende dynamikker i højere grad præger relationerne mellem aktører med dansk baggrund og flygtningebaggrund end relationerne mellem frivillige og deltagere. I Trine Ølands studie af det offentlige velfærdsarbejde med flygtninge og migranter (2019), finder hun, at flygtninge og migranter fastholdes i en rolle som nogen, der altid har behov for hjælp (Øland, 2019:187). Ølands studie fokuserer som sagt på det offentlige velfærdsarbejde, hvor mit studie har taget udgangspunkt i det frivillige sociale arbejde. Trods denne forskel synes der dog at være flere ligheder. På linje med Ølands studie udfolder min analyse også, hvordan de racialiserede dynamikker, der fastholder aktørerne i en underlegen position, normaliseres, idet de sammenvæves med for-givne-tagne praksisser og forventninger. Jeg ser ikke disse racialiserede dynamikker som en intenderet praksis i DFUNKs arbejde men nærmere som et resultat af udfordringerne ved et møde mellem etniske minoriteter (flygtningebaggrund) og en etnisk majoritet (dansk baggrund). DFUNKs ambition om ligeværdige møder synes således yderligere udfordret, idet de danske aktører med deres tilhørsforhold til Danmark, det danske sprog og den danske kultur altid vil fremstå overlegne i et integrationsprojekt som MadMekka og andre lignende projekter. Der foreligger fra min side ingen tvivl om, at DFUNK med deres visioner om ligeværdige møder i øjenhøjde er velintenderede, men i kraft af aktørernes forskellige forudsætninger og deres strukturelt ulige udgangspunkt ender det i højere grad med at blive et spørgsmål om, at ligeværdigheden ikke rækker længere end til *næsten det samme*.

Det kan derfor fremstå paradoksalt, at DFUNK som organisation bryster sig af en umiddelbart umulighed, men ifølge la Cour, synes dette at være en mere generel tendens i det frivillige sociale arbejde. La Cour finder nemlig, at autenticitetens uopnåelige karakter ofte vendes til at være "blot

en vanskelighed”, som således stadig bruges til at guide beslutninger og initiativer inden for det frivillige sociale arbejde. Dermed bliver diskursen et potentiale-for-autenticitet, hvilket betyder at autenticitet aldrig bliver fuldkommen, men altid er i en proces af tilblivelse (la Cour, 2018:11). Hertil synes det relevant at stille spørgsmålstejn ved ideen om at sigte efter et umiddelbart uopnåeligt mål. På den ene side kan der måske være en pointe i at stræbe efter autentiske møder, da bestræbelsen herpå, som analysen også peger på, kan afstedkomme meningsfulde møder parterne imellem - iscenesat og in-autentisk eller ej (Ibid). Men omvendt ser jeg på baggrund af mine analytiske fund også grund til at overveje, om de konsekvenser, som de ulighedsskabende dynamikker afstedkommer, ender med at blive legitimeret gennem velintenderede *bestræbelser* på ligeværd og autenticitet. Det er altså værd at være opmærksom på, hvorvidt de gode intentioner, som omfavner det frivillige sociale arbejde, kan gøre det betydeligt sværere at få øje på og gøre op med de ulighedsskabende dynamikker og konsekvenserne heraf, fordi argumentet imod altid vil være, at intentionen bag var god. Nogle ville måske, i forlængelse heraf spørge, hvad jeg dog får ud af at stille spørgsmålstejn ved samfundets måske mest noble arbejde, hvor individer påtager sig en opgave eller et samfundsansvar i håbet om at gøre en forskel for en gruppe udsatte borgere uden en forventning om en direkte belønning heraf? Men hertil vil jeg påpege vigtigheden af netop at forsøge kvalificere denne form for arbejde for dermed at undgå, at de selvsamme uligheder og skævvridninger, man arbejder for at udligne, ikke reproduceres i en ny forklædning.

Denne undersøgelse er selvsagt ikke det sidste, der er sagt i diskussionen om ulighed i frivilligt socialt arbejde med flygtninge. Til videre forskning ville det i forlængelse af denne undersøgelses resultater eksempelvis være interessant at undersøge, hvorvidt der internt mellem aktørerne med flygtningebaggrund eksisterer endnu et niveau af ulighedsskabende dynamikker og interne hierarkier. Ligeledes giver undersøgelsens resultater også anledning til at undersøge, hvordan diskursen på flygtninge- og integrationsområdet kan relateres til eksempelvis fundet omkring de fastlåste forventninger til, hvem der, qua særlige kropstegn som eksempelvis hud- eller hårfarve, kan indtage hvilke roller på en naturlig og troværdig måde.

Litteraturliste

- Bloch, C. (2017). Candance Clark – sympati, emotionelle mikropolitikker, mikrohierakier og solidaritet. I: Bo, I. G. & Jacobsen, M. H. (Red.) *Følelsernes Sociologi* (pp. 237-265). Hans Reitzels Forlag.
- Boolsen, M. W. (2015). Grounded Theory. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (Red.) *Kvalitative metoder – en grundbog* (2. udgave, pp. 241-271). Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (Red.) *Kvalitative metoder – en grundbog* (2. udgave, pp. 29-53). Hans Reitzels Forlag.
- Bækgaard, B., & Østby, N. (2019). *Frivillig*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på https://flygtning.dk/media/5386529/frivilligbladet_nr-2_september_2019.pdf
- Carlsen, L. T. (2018). Forskningsetik i praksis. I: Olesen, S. P. & Monrad, M. (Red.) *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, pp. 253-272). København: Hans Reitzels Forlag.
- Clark, C. (1987). Sympathy Biography and Sympathy Margin. *American Journal of Sociology*, 93(2): 290-321.
- Clark, C. (2004) Emotional Gifts and 'You First' Micropolitics: Niceness in the Socioemotional Economy. I: Manstead, A., Frijda, N. & Fischer, A. (Red.) *Feelings and Emotions: The Amsterdam Symposium*. (pp. 402-422) Cambridge: Cambridge University Press.
- Danneris, S. & Mølholt, A-K. (2018). Kvalitative forløbsundersøgelser: Forandringer gennem tid. I: Olesen, S. P. & Monrad, M. (Red.) *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, pp. 367-384). København: Hans Reitzels Forlag.
- DFUNK (2020a). *Mål og vision*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på <http://dfunk.dk/forside/om-os/maal-vision-og-vaerdier/>
- DFUNK (2020b). *Lokale Fælleskaber*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på <http://dfunk.dk/forside/det-goer-vi/projekter/lokale-aktiviteter/>

- DFUNK (2020c). *MadMekka*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på <http://dfunk.dk/forside/det-goer-vi/projekter/lokale-aktiviteter/madmekka/>
- DFUNK (2020d). *Medarbejdere*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på <http://dfunk.dk/forside/om-os/medarbejdere/>
- Eliasoph, N. (2011). *Making Volunteers: Civic Life after Welfare's end*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Eliasoph, N. (2016). The mantra of empowerment talk: an essay. *Journal of Civil Society*, 12:3, 247-265
- Frederiksen, M. (2015). Mixed methods-forskning. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (Red.) *Kvalitative metoder – en grundbog* (2. udgave, pp. 197-216). Hans Reitzels Forlag.
- Fridberg, T. & Henriksen, L. S. (2014). *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd 09(14): 291 sider.
- Gold, R. L. (1958). Roles in Sociological Field Observations. *Social Forces*, vol 36 (3), pp. 217-223.
- Grubb, A. (2016). "Vi skal bare hjælpe og spise chokoladekiks" – En kvalitativ undersøgelse af unge frivilliges deltagelse i en ikke-medlemsbaseret digitalt koordineret organiseringsform af frivilligt socialt arbejde. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. Ph.D.afhandling.
- Grubb, A. (2018). Når baggrunden er ude af syne og aktiviteten er i centrum – om etisk effektivisering og gode grænser i frivilligt socialt arbejde. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, (4), 45-55.
- Halkier, B. (2015). Fokusgrupper. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (Red.) *Kvalitative metoder – en grundbog* (2. udgave, pp. 137-151). Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, N-H. M. (2004). Ung-til-ung: Virker det? *Ungdomsforskning* (årg. 3, nr. 1), 6-8
- Hustinx, L. & Lammertyn, F. (2004). The Cultural Bases of Volunteering: Understanding and Predicting Attitudinal Differences Between Flemish Red Cross Volunteers. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, vol. 33 (4), pp. 548-578.

- Hølge-Hazelton, B. (2004). Virker ung-til-ung? *Ungdomsforskning* (årg. 3, nr. 1), 9-15
- Juul, S. (2012). Hermeneutik. I: Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring* (1. udgave, pp. 107-146). København: Forfatterne og Hans Reitzels Forlag.
- Juul, S. & Pedersen, K. B. (2012). Videnskabsteoretisk retning og projektarbejde. I: Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring* (1. udgave, pp. 399-431). København: Forfatterne og Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H. K. (1999). *Deltagende observation* (1. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview – Introduktion til et håndværk* (2. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- la Cour, A. (2019). The management quest for authentic relationships in voluntary social care. *Journal of Civil Society*, (15:1) 1-17
- Larsen, B. R. (2013). *Amirs vej som frivillig*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på https://pure.au.dk/portal/files/133620901/Amirs_vej_som_frivillig_Larsen_2013.pdf
- Lea, T. (2008). *Bureaucrats and bleeding hearts: indigenous health in northern Australia*. Sydney: University of New South Wales Press.
- Monrad, M. (2018). Tilvirkning af data. I: Olesen, S. P. & Monrad, M. (Red.) *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, pp. 107-143). København: Hans Reitzels Forlag.
- Monrad, M. & Olesen, S. P. (2018). Kvalitet og kritik. I: Olesen, S. P. & Monrad, M. (Red.) *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, pp. 293-318). København: Hans Reitzels Forlag.
- Munday, J. (2006). Identity in Focus: The Use of Focus Groups to Study the Construction of Collective Identity. *Sociology*, vol.40 (1), pp. 89-105.
- Padovan-Özdemir, M. & Øland, T. (2017). Smil og Velkommen! Om Flygtningehjælperens godgørende lyster. *Dansk pædagogisk Tidsskrift*, (3), 37-49.

- Qvist, H-P. (2018). *Individual and Social Resources as Causes and Benefits of Volunteering: Evidence from Scandinavia*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. Ph.D.afhandling.
- Regeringen (2017). Strategi for et stærkere civilsamfund. Børne- og Socialministeriet.
- Schiermer, B. (2013). ”Til tingene selv” – om hermeneutisk fænomenologi. I: Schiermer, B. (Red.) *Fænomenologi – teorier og metoder*. (1. udgave, pp. 15-43). Hans Reitzels Forlag.
- Simonsen, A. F. & Amlund, T. K (2019). DFUNKs betydning for unge med flygtningebaggrund. Actant.
- Staunæs, D. & Søndergaard, D. M. (2006). Intersektionalitet – udsat for teoretisk justering. *Kvinder, Køn og Forskning* (nr. 2-3)
- URK (2020). *Sådan arbejder vi*. Lokaliseret d. 25-05-2020 på <https://www.urk.dk/vores-fokus/saadan-arbejder-vi>
- Villadsen, K. (2008). Doing Without State and Civil Society as Universals: ‘Dispositifs’ of Care Beyond the Classic Sector Divide. *Journal of Civil Society*, (4:3) 171-191
- Wilson, J., & Musick, M. (1997). Who cares? Toward an integrated theory of volunteer work. *American Sociological Review*, 62(5), 694–713.
- Øland, T. (2019). *Welfare Work with immigrants and Refugees in a Social Democratic Welfare State*. New York: Routledge.